
TERMİK SANTRALLER HAKKINDA AÇILAN DAVALARA İLİŞKİN KARAR ÖZETLERİ

1

Termik Santraller Hakkında
Açılan Davalara İlişkin Karar Özetleri - 1

Yayına Hazırlayan: Av. Hülya Yıldırım
Yayınlayan: Ekoloji Kolektifi Derneği
Yayın Tarihi: Haziran 2016
Tasarım: Ahmet M. Öğüt
Kategori: Rapor

Ekoloji
Kolektifi

EKOLOJİ KOLEKTİFİ DERNEĞİ

📍 İnkılap Sokak 26\4 Kızılay Ankara

☎ +90 (312) 425 7764 ✉ iletisim@ekolojikolektifi.org

🌐 ekolojikolektifi.org 🐦 @ekolojikolektif 📘 ekoloji.kolektifi

GİRİŞ	5
AKSA AKRİLİK KİMYA SAN. A.Ş-İTHAL KÖMÜR YAKITLI KOJENERASYON SANTRALİ PROJESİ-ÇED OLUMLU KARARI İPTALİ DAVASI	7
SİNOP-GERZE YAYKIL MEVKİİ'NE İLİŞKİN SAMSUN KÜLTÜR VARLIKLARINI'NI KORUMA KURULU KARARI'NIN KARARI'NIN İPTALİ DAVASI	17
KARAMAN İLİ, MERKEZ İLÇESİ, AKÇAŞEHİR KASABASI MEVKİİNDE BULUNAN 4. GRUP KÖMÜR OCAĞI ÇED OLUMLU KARARI İPTALİ DAVASI	21
SOMA KOLİN TERMİK SANTRALİ (KÜL DEPOLAMA SAHASI, KÖMÜR HAZIRLAMA- İLAVE STOK SAHASI, KÖMÜR OCAKLARI, HAZIR BETON SANTRALLERİ, KOLUĞLU-1 VE KOLUĞLU-2 GÖLETLERİ VE İSALE HATLARI) (3*150 MWE/1.198,4 MWT) -ÇED OLUMLU KARARI İPTALİ DAVASI	27
DOSAB BUHAR VE ENERJİ ÜRETİM TESİSİ- ÇED OLUMLU KARARI İPTALİ DAVASI	33

GİRİŞ

Devlet yönetimine katılma hakkı, hem karar alma hem de alınan kararlara katılma hakkıdır. Bu hak, ekoloji mücadelesinde yurttaş davalarıyla da somutlaşır. Yurttaş davalarının idarenin hukuka aykırı işlemlerini ortadan kaldırma, yurttaşların idari işlem ve eylemleri üzerinde denetleyici mekanizmalar oluşturma, hukuki düzenlemeleri yeniden biçimlendirme işlevi olduğu kadar yurttaşların “nasıl bir yaşam” istediklerine yönelik “karar alma sürecine katılma “ iradesinin de açığa çıkmasına sağlar. Bu anlamıyla kent ve çevre davaları adalet talebini dile getirme süreci olduğu kadar hayatı yeniden üretme ve kolektif karar alma mekanizmalarıyla yaratma süreçleridir.

Bu davalara ait mahkeme kararları, sempozyum, panel gibi buluşmalarda, yazılı ve görsel medyadaki haberlerde veya farklı kamusal buluşmalarda sık sık gündeme gelir. Ancak, paylaşılan bu birikimin derli toplu ve sistematik olarak sunumu bugüne kadar çok mümkün olmamıştır.

Bu çalışmamız ile seksenli yılların sonundan itibaren sayısı niteliksel ve niceliksel olarak artan kent ve çevre davaları içinden örnek olarak seçilen yargı kararları üzerinden değerlendirmeler yapmayı hedefliyoruz. Bu bağlamda, yurttaşların yargı kararlarının içeriğine erişebilmelerini ve kararların hukuki anlamını daha anlaşılır olarak ortaya koymayı amaçladık. Temel hak ve özgürlüklerin alanını genişletmeye ve yurttaşların devlet yönetiminin aktif bir öznesi kılınmasını sağlamaya yönelik çabaların da bu anlamda paydaşız. Bu çalışmayı önümüzdeki yıl farklı etkinliklerle beslemeyi ve bir kitap olarak oylumlaştırmayı arzu ediyoruz.

Çalışmamızın bu versiyonunda, AKSA Akrilik Kimya San. A.Ş.- İthal Kömür Yakıtlı Kojenerasyon Santrali Projesi ÇED Olumlu Kararı İptali Davası, Soma KOLİN Termik Santrali ÇED Olumlu Kararı İptali Davası, Karaman ili, Merkez ilçesi, Akşehir Kasabası Mevkiinde Bulunan 4. Grup Kömür Ocağı Projesi ÇED Olumlu Kararı İptali Davası, DOSAB Buhar ve Enerji Üretim Tesisi ÇED Olumlu Kararı İptali Davası, Sinop-Gerze Yayıllı Mevkiine İlişkin Samsun Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu Kararı İptali Davası kararlarının özetlerine yer verdik. Yatırımların yanlış yerde yapılması, fayda maliyet analizinin yapılmamış olması ve ÇED süreçlerinin öngörü ve taahhütler metni olduğunu hatırlatan bu kararlar arasında ekoloji mücadelesi aleyhine sonuçlanmış AKSA Akrilik Kimya San. A.Ş.- İthal Kömür Yakıtlı Kojenerasyon

Santrali Projesi ÇED Olumlu Kararı İptali Davasına da yer verilmiştir. Bu karar ile yaşanan temel hak ve özgürlük ihlallerinin tespiti ve bu bağlamda AYM ve uluslararası hukuk yollarının da bir aşama olarak değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Bu çalışmanın oluşmasında; arşivlerindeki yargı kararlarını bizimle paylaşarak destek olan dostlarımız Av. Safiye Yüksel ve Av. Nesrin Kayserioğlu'na, yine bu çalışmada yer alan kararlarda emeği geçen tüm avukat arkadaşlarımıza ve yurttaşlara teşekkür ediyoruz.

Ekoloji mücadelesinin bir parçası olan hukuki mücadele birikiminin paylaşımı ve hukuki mücadelelerin stratejik olarak örölmesi bağlamından hareket ederek oluşturduğumuz, "Termik Santraller Hakkında Açılan Davalara İlişkin Karar Özetleri - 1" isimli çalışmamızın, geleceği kurma ve ekolojik bir dünya mücadelesinin parçası olan herkese faydalı olmasını diliyoruz.

AKSA AKRİLİK KİMYA SAN. A.Ş.- İTHAL KÖMÜR YAKITLI KOJENERASYON SANTRALİ PROJESİ- ÇED OLUMLU KARARI İPTALİ DAVASI

ÖZET: İthal Kömür Yakıtlı Kojenerasyon Santrali Projesi'ne verilen ÇED Olumlu Kararının İptaline ilişkindir.

DAVACI: Bahar Doğan, Özcan Özel, Vefa Salman

DAVALI: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı

MÜDAHİL: Aksa Akrilik Kimya San. A.Ş.

BURSA 2. İDARE MAHKEMESİ

16.07.2009 T. 2008/474E, 2009/636K - Davanın reddi kararı

DANIŞTAY 6. DAİRE

13.07.2010 T. 2009/15609E, 2010/7577K - Bozma Kararı

BURSA 2. İDARE MAHKEMESİ

21.05.2015 T. 2013/926E, 2015/603K - Davanın reddi kararı

DAVA KONUSU

AKSA AKRİLİK KİMYA SAN. A.Ş tarafından Yalova Çiftlikköy ilçesi Denizçalı Köyü sınırları içinde kurulması planlanan 645 MW İthal Kömür Yakıtlı Kojenerasyon Santrali Projesi'ne Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından verilen 28.03.2008 tarih ve 1465 sayılı ÇED Olumlu Kararının İPTALİNE ilişkindir.

BURSA 2. İDARE MAHKEMESİ -2008/474E, 2009/636K

DAVACILARIN İDDİALARININ ÖZETİ:

1-ÇED Olumlu Kararı verilen AKSA Kömür Yakıtlı Kojenerasyon Santrali İçin Yetkili Kurulca Belirlenmiş ve İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmeliğin 16. Maddesi gereğince 'Kendi Mülkünde Olması Zorunlu Olan Sağlık Koruma Bandı' bulunmamaktadır: Kojenerasyon Santrali

için kendi mülkünde bir sağlık koruma bandı oluşturulması fiilen mümkün değildir. Kendi mülkünde olmayan sağlık koruma bandının içinde yaklaşık 500 m mesafede Altinkum'da 200'ün üzerinde konut var ve 800'ün üzerinde insan yaşamaktadır denilerek sağlık koruma bandının yönetmelik çerçevesince oluşturulamayacağına altı çizilmiştir.

2- Yangın riski vardır: AKSA Fabrikasına İlişkin ODTÜ Fen Edebiyat Fakültesi'nce Hazırlanan Yangın Risklerine Dair Raporun Sonuç Bölümünde Akrlonitril hammaddesinin bulunduğu bu yangın riskinin yüksek olduğu tesisin yanına yangın riski yüksek bir başka tesisin kurulmasının vahim sonuçlar doğuracağına ilişkin bilimsel verilere rağmen önce Karbon Elyaf Tesisinin şimdi ise Termik Santralin Kurulması'nın açıkça çevreyi ve insan sağlığını tehdit ettiği iddia edilmiştir. (27.01.2013 tarihinde çıkan yangın örnek gösterilmiştir.)

3-ÇED Raporu Kümülatif Etki Değerlendirilmesi Yapılmadan Hazırlanmıştır: Termik Santral Akrilik Elyaf, Karbon Elyaf üretimi yapılan, elyafın hammaddesi olarak fabrika içinde sürekli akrilonitril depolanan Aksa Fabrikası içine kurulan bu santralin olası etkileşimde doğuracağı riskler ve halk sağlığı ve çevre açısından oluşan tehditler ÇED Raporunda değerlendirilmemiştir denilmiştir.

4-Termik Santral Yapılan Alan,1. Derece Deprem Bölgesinde, Kuzey Anadolu Fay Hattı Üzerinde Jeolojik Açidan Yapılaşmanın Sakıncalı Olduğu ve 17 Ağustos 1999 depreminde Yüzey Kırıklarının Oluştuğu Laledere Deltasındadır:99 depreminde yaşanan Aksa Fabrikası'ndaki gaz sızıntısının çevre felaketine sebep olduğunun altı çizilerek bu alanın yapılaşmaya açılmaması gereken bir alan olması sebebiyle aslında yer seçiminin yanlışlığına dikkat çekilmiş ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın 728 sayılı görüş yazısında bölgenin jeolojik yapısı, mevcut kullanım biçimleri, şehrin konumu, toprak durumu ve mülkiyet bakımından sanayi yapılaşmasına uygun olmadığı ifade edilmiştir.

5-Termik Santralin Yakın Çevresinde Koruma Altına Alınan Hersek Lagünü ve Endemik Bitkiler mevcuttur.

6-Hâkim Rüzgâr Yönü Tesisin Zararlarını Arttıracak Özelliktedir.

DAVALI İDARENİN VE MÜDAHİL ŞİRKETİN SAVUNMALARININ ÖZETİ

1-Usul yönünden davacıların dava açma ehliyetinin olmadığı,

2-Esastan ise ÇED Raporu'nun ilgili mevzuat hükümlerine göre değerlendirilerek öncelikle yer seçiminden başlanmak üzere bölgenin ve tesisin konumu ve özelliklerinin etraflıca irdelenerek çevre üzerindeki etkilerinin titizlikle ele alındığı, ülkenin enerji politikalarıyla çevre ilişkilerinin birlikte değerlendirilmesi sonrasında yapılacak santralin çevreye zarar vermeyeceğinin anlaşıldığı, kaldı ki santralin faaliyete geçmesi sonrasında idarenin sürekli denetim ve gözetimi altında

tutulacağı, bir olumsuzluk halinde gereken müeyyidenin uygulanabileceği, bilimsel verilere ve mevzuata uygun olarak ÇED Olumlu Kararı verildiği usul ve esastan davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

BİLİRKİŞİ RAPORU ÖZETİ

1-ÇED Yönetmeliğinin 18. Ve 19. Maddelerine göre gerekli denetlemeleri yaptığı takdirde kurulacak Kojenerasyon Santrali'nden insan sağlığına, içme sularına, yeraltı sularına, deniz sularına ve toprağa olumsuz bir etkinin olmayacağı belirtilmiştir.

2-PKY sistemi kojenerasyon sistemlerinde kullanılan yeni ve verimli teknolojilerin önemlilerindedir. Dolayısıyla PYK sistemi (pulverize kömür yakma) uygun tercih olduğu ifade edilmiştir.

3-Termik santrallerin etkisinin kurulacak olan arıtma tesisleriyle en aza indirileceği kanaatine varılmıştır.

4-Arıtma tesislerinin uygun çalıştırılmaları halinde tesis için hedeflenen emisyon değerlerine ulaşılabileceğinin altı çizilmiştir.

5-Baca çıkışında toz, NOx,SO2,nem, sıcaklık,O2,CO2 ve CO değerleri sürekli olarak ölçülecek ve on-line olarak İl Çevre ve Orman Müdürlüğü'nce izlenecektir. Böylece verilen taahhüt denetim altında olacağı için sorun teşkil etmeyeceği söylenmiştir.

6-Sistemde oluşan cüruf ve uçucu küllerin kapalı silolarda depolanıp çimento sanayi ve beton şirketlerine satılacak olması ÇED Raporu'nda bildirilmektedir.

Eğer satılamazsa ciddi bir katı atık problemi olacağına değinilmiştir.

7-Elde edilen modelleme çalışmalarına göre hava kalitesinin korunması yönetmeliğinde verilen dış ortam sınır değerler hiçbir ortamda aşılmadığı söylenmiştir.

YEREL MAHKEME KARARI: 16.07.2009 T. 2008/474E, 2009/636K

Davacı taraflarca ÇED Raporunda belirtilen taahhütlerin taşıdığı risklere değinilerek bunların yerine getirilmemesi halinde doğuracağı zararlar üzerinde durulmakta ise de santralin yapımı sonrasında ve faaliyet sırasında ÇED kapsamında verilen taahhütlerin yerine getirilmemesinin çevreyle ilgili olumsuz etkilerin idari kontrol ve deneti yasal düzenlemelerle belirlenmiş olup, söz konusu durumların tespiti durumunda bir dizi yaptırım söz konusu olacağı için ihtiyaç duyulan enerjinin üretilmesinin engellenmemesi gerekir denilmiş ve davayı reddetmiştir.

DEĞERLENDİRME

Yerel Mahkeme sürecinde işletilen süreçleri basamak basamak inceleyecek olursak yangın riskinden, deprem riskinden, sağlık koruma bandının olmayışından, halk sağlığına etkilerinin ölçülmemesinden, endemik türlere verilecek zararlardan

ve hâkim rüzgâr yönü sebebiyle İznik Gölü'nün ve daha fazla alanın bu kirlilikten etkileneceğinden bahsedilmişken idare ve müdahil savunması özetinde durumun denetim altında tutulacağı yasalara uygun faaliyet yürütüleceği belirtilerek var olan sorunlar üstü kapalı geçilmiştir. Bilirkişi incelemesinde ise bilirkişi inceleme yapmamışçasına firmanın mevzuata uygun davrandığı takdirde hiçbir sorun çıkmayacağını, firmanın yaptırdığı modelleme çalışması neticesinin sorun olmadığını gösterdiğini ifade ederek aslında incelemeden uzak bir rapor vermiştir. Bilirkişi raporunda yapılması gereken modelleme çalışmasının gereğince ve uygun yapılıp yapılmadığının denetimi, deprem riskine ve bu riskin gerçekleşmesi durumunda doğacak sonuçlara dair bir öngörünün ÇED Raporu'nda yer alıp almadığı, katı atıklar satılmadığı takdirde katı atık probleminin bu ÇED Raporu'na göre çözülmesinin mümkün olup olmadığının analizini yapmaktır. Yoksa ÇED Raporu'nda değeri aşmadığı ifade edilmiş ya da mevzuata uygun hareket edilecekmiş bu durumda sorun yok demek bir inceleme değildir. ÇED Raporu risklerin hesaplanması ve risklere çözüm yaratma bunları bertaraf etme amacıyla oluşturulur. Biz mevzuata uyacağız demek ne demektir? Hukuk devleti olan her yerde mevzuata ve yasalara uygun hareket etmek ve bu kapsamda faaliyet yürütmek zorundasınızdır. Buna uygun davranacaklar sorun yok diyorsak o zaman ÇED Raporu hazırlanmasına gerek de yoktur. Yer seçiminin irdelenmediği, mevzuata uygun davranılsa dahi doğal durumlardan dolayı yaşanabilecek felaketler sonucunda oluşabilecek sorunları bertaraf edici bir raporlama sözü konusu değilse bunun adı ÇED Raporu değildir. Oluşabilecek çevresel etkiler belirli ve öngörülebilir şekilde sunulmalı ve bu olumsuz etkileri giderecek çözümler ifade edilmelidir. Her yurttaşın yapması gereken mevzuata uygun davranma görevi bir çözüm olarak sunulmamalıdır. Ancak bu bilirkişi raporunda da, müdahil ve idare cevap savunma özetinde de ve ne yazık ki yerel mahkemenin kararında da denetim yapacağız onlar da uyacak sorun yok, enerji önemli denilerek dava reddedilmiştir. Oysa davacının sunduğu eksiklikler ÇED Raporu'nun zaten mevzuata uygun hazırlanmadığını ifade ederken raporun uygun olup olmadığının denetlenmemesi vahimdir.

TEMYİZ SÜRECİ

DANIŞTAY 6. DAİRESİ 13.07.2010 T. 2009/15609 E,2010/7577K

Bursa 2. İdare Mahkemesi'nin 16.07.2009 günlü 2008/474 E,2009/636 K sayılı kararının bozulması talebiyle Danıştay'a başvurulmuştur. Danıştay 6. Dairesi 2009/15609 E,2010/7577K sayılı kararında yerel mahkeme tarafından yaptırılan bilirkişi raporunda

- 1- Uyuşmazlık konusu alanın 1. Dereceden deprem bölgesi olmasına rağmen uzman olmaması sebebiyle bu hususta görüş belirtilmediği
- 2- Tesisin filtre sisteminin nitelikleri, baca gazı ve külün ne şekilde mevzuat sınırları

altında tutulacağı

3-Bu filtreleme sisteminin nasıl uygulamaya geçeceği

4-Soğutma sistemi için denizden alınan suyun tekrar denize verilmesi halinde sıcak olarak denize verilecek suyun denizdeki doğal dengeyi nasıl etkileyeceğine ilişkin soyut ifadelere yer verildiği

Belirtilmiş ve bu durumların açıklığa kavuşturulabilmesi için yeni bir bilirkişi incelemesi yaptırılmasına karar verilmesi gerektiği ifade edilerek yerel mahkeme kararı bozulmuştur.

BURSA 2. İDARE MAHKEMESİ 2013/926E 2015/603K DAVACI VEKİLİNİN YENİ BİLİRKİŞİ HEYETİNE YÖNELTİĞİ SORULAR

ÇED Raporu'nda ;

1-Yürütülecek faaliyetin flora ve faunaya etkisinin hesaplanmasının doğru olup olmadığı tartışılmış mı?

2-Yürütülecek faaliyetin kara ve deniz trafiği yönünden yaratacağı sonuçlara ilişkin bir değerlendirmenin olup olmadığı ve doğruluğu tartışılmış mı?

3-Yürütülecek faaliyetin hava kirliliği hususunda ortaya çıkaracağı sonuçlar açısından bir değerlendirme olup olmadığı ve doğruluğu tartışılmış mı?

4-Yürütülecek faaliyetin kıyı çizgisinde olan sert yüzeye etkilerine, kıyı habitatında oluşacak etkilerine ilişkin bir değerlendirmenin olup olmadığı ve doğruluğu tartışılmış mı?

5-Yürütülecek faaliyetin inşaat ve limanın endüstriyel kullanımı nedeni ile ilgili oluşturacağı ek kirlilik açısından değerlendirme içeriyor mu?

6-Hangi tür arıtma tesisi önerilmiş?

7-Arıtma tesisinin deniz ekosistemindeki etkisi hesaplanmış mı?

8-Atık su deşarjı tartışılmış mı? Deşarj sonucunda oluşacak suyun kalitesindeki bozulmada kümülatif hesaplama yapılmış mı?

9-Kapalı devre sistemi içindeki temizleme prosedürünü tartışmış mı?

10-Arıtma tesisi için kullanılacak enerji ve kaynakları belirtilmiş mi ve enerji maliyeti hesaplanmış mı?

11-Gaz atıklar için hava modellemesi doğru mu, önlemler nedir, kirlilik yükü hususunda kümülatif değerlendirme yapılmış mı, karbondioksit emisyonlarını nasıl engellemekte, hakim rüzgarlara göre kirletici modellemesi yapılmış mı?

12-Sağlık koruma bandı nasıl belirlenmiştir ve sağlık koruma bandı hususunda kümülatif etki değerlendirilmesi yapılmış mıdır?

13-Üst Ölçekli Planlarda ÇED'e konu termik santral var mıdır?

14-ÇED Bölgenin deprenselliğine ilişkin yeterli veri içeriyor mu? ÇED 'e göre bölgenin risklerinin giderilmesi için yapılan maliyetin analizi yapılmış mıdır?

BİLİRKİŞİ RAPORU ÖZETİ

- 1-** Doğalgaz ile çalışan tesisin ısıl gücünün 10 katı olan ithal kömürle çalışan bu santralin yeni yapılan bir faaliyet olmadığı ileri sürmek gereksizdir denilmiştir.
- 2-** ÇED Raporunda ve daha sonra hazırlanmış raporlarda yapıldığı ifade edilen etütler, önerilen önlemler ve uygulandığı belirtilen radye jeneral temel çalışmalarının uzman bir ekip tarafından, titiz bir uygulama ile ve kontrol edilerek gerçekleşmesi durumunda, söz konusu alan için deprensellik ve zayıf zemin uygunluğunun söz mevcut olduğu ifade edilmiştir.
- 3-** Hava kirliliğinin önlenmesi amacıyla öncelikle özellikle Kükürt içeriği yerli kömüre göre daha düşük olan ithal kömür kullanılarak oluşacak SO₂ emisyonlarının daha az olması yönünde bir tedbir alındığı raporlanmıştır.
- 4-** Oluşabilecek hava kirleticilerinin kontrolü amacıyla hava kirliliği kontrol üniteleri dizayn edilmiştir ve hâlihazırda kullanılmaktadır. Sunulan emisyon raporları yönetmeliklerde belirtilen sınırların altında olduğu için önlemlerin uygulanabilir ve yeterli olduğu söylenmiştir.
- 5-** Toprak kirliliği açısından uçucu külün sahada depolanması söz konusu olmadığından toprak kirliliğinin olası olmadığına altı çizilmiştir.
- 6-** Sabit bir hâkim rüzgâr yönü olmadığından olası sabit bir etki alanı da olmadığı belirtilmiştir.
- 7-** Halk sağlığı uzmanı ekipte yoktur ancak azami ölçüde dikkate alındığı söylenmiştir.
- 8-** Hava kirliliğinin insan sağlığına etkisi açısından muhtemel olabilecek kümülatif etki yapıldığı ancak halihazırda çalışır olanlar üzerinden mi yapıлып yapılmadığı belirtilmediği ifade edilmiştir.
- 9-** 11 endemik bitki türüne ilişkin olarak ve bir tane nesli tehlikede olan türe ilişkin olarak ÇED Raporu'nda bilgiye yer verilmediği ama bunların takibinin önem arz ettiği belirtilmiştir.
- 10-** Dava konusu santral uluslararası standartlara göre yaygın kullanılan teknoloji olduğu ve verilen emisyon raporlarında herhangi bir hava kirletici açısından sınır aşımının söz konusu olmadığı ifade edilmiştir.
- 11-** 1. derece deprem bölgesinde olan bu santralin firma tarafından İstanbul Üniversitesi'nden alınan raporda önümüzdeki yıllarda meydana gelebilecek bir depremi güvenle atlatabileceği belirtilmiştir denilmiştir, ancak zemin kontrolünün yapılmasının önemli olduğunun altı çizilmiştir.
- 12-** Davaya konu tesisin filtre sisteminin nitelikleri, baca gazı ve külün söz konusu raporlara göre baca gazından atmosfere yayılan kirleticilerinde sınır aşımı söz konusu değildir. Açığa çıkan kül ve alçıtaşı ise satılacaktır ancak 50 yıllık işletme süresince başka firmalara satılamayacağı göz ardı edilmemelidir denilerek tesisin

işletme aşamasında oluşan uçucu külün ve alçıtaşının taahhüt edildiği gibi başka firmalara satılmak suretiyle bertaraf edildiğinin denetimi Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın sorumluluğunda olduğu bir kez daha belirtilmiştir.

13-Tesisin soğutma sistemi için denizden alınan suyun tekrar denize verilmesi halinde sıcak olarak denize verilecek suyun denizdeki doğal dengeyi bozup bozmayacağına ilişkin olarak faaliyet sahibinin yaptırdığı çalışma uygundur ve denizel sisteme herhangi bir ek sorun getirmediğinin görüldüğü ifade edilmiştir. Buna rağmen deşarj yapılan bölgede mooring sistemi kurularak su kalite kriterlerinin devamlı izlenerek kontrolünün yapılmasının önerildiği söylenmiştir.

14- Yasal mevzuata göre hâlihazırda kurulu durumda olan tesisler için ilave çevre ve insan sağlığını koruma önlemi alınması gerektiği durumlar söz konusu olmaktadır denilmiştir.

BİLİRKİŞİ RAPORU HAKKINDA DEĞERLENDİRME

Danıştay'ın verdiği bozma kararıyla birlikte yerel mahkeme tarafından yaptırılan yeni bilirkişi incelemesini irdeleyecek olursak öncelikle mevcut sorulara, davacının iddialarına yanıt verebilecek yeterlilikte bir ekip oluşturulup oluşturulmadığını konuşmamız gerekir.

1-Jeoloji, çevre ve su ürünleri alanında uzman kişiler tarafından hazırlanan bu rapor tüm sorulara cevap verebilecek yetkinlikte değildir. Halk sağlığına olası etkiler bağlamında, imar planları bağlamında sorulan sorulara yanıt verebilecek uzman kişiler bilirkişi heyetinde mevcut değildir. Ki bilirkişi heyeti de halk sağlığı hususunda uzman kişi bulunmamasına rağmen değinmeye çalıştıklarını raporda ifade etmiştir.

2- Bilirkişi raporunda verilen yanıtlarda, ÇED Raporu'nda belirtilen değerlerden ve firma tarafından verilen emisyon raporlarından ve bunların mevzuattaki sınırları aşmadığından bahsedilmiştir. Önceki bilirkişi raporunda yapılan hatanın aynı burada da söz konusudur. Mevzuattaki sınırların aşılmış aşılmadığını o değerlere göre mahkeme de pekâlâ takdir edebilir. Önemli olan nokta bu değerlendirmenin ne kadar mevzuata uygun yapıldığı ve gerçeğe uygun bir değerlendirme olduğudur. Ama burada böyle bir değerlendirme yapılmamış sadece kümülatif etki değerlendirmesi hususunun nasıl yapıldığının belirli olmadığı altı çizilmiştir. Bu durumda bilirkişi raporunun niteliğini sorgulamamızı gerektirir.

3- Danıştay kararında filtre sisteminin nitelikleri ve kirliliğin mevzuat sınır değerleri altında nasıl tutulacağını bilirkişi raporunda değerlendirilmesinin gerektiğinin altı çizilmiştir. Bu raporda filtre sisteminden bahsedilmiş ve bu neticede sınır değerlerin altında olacağı söylenmiştir.

4-1. Derece Deprem Bölgesi olan bu alana ilişkin olarak jet-grouting yönteminin

doğru olduğu ancak yine de zemin etüdlerinin yapılması gerektiği belirtilirken daha önce yaşanan deprem ve bununla birlikte oluşan çevre felaketinin bir örneğinin oluşması durumunda ÇED Raporu'nda nasıl önlemler alınacağına ilişkin bir verinin olup olmadığı ya da doğruluğu raporda tartışılmamıştır.

5- Endemik bitkilere ve nesli tükenen türlere ilişkin Bilirkişi Raporunda bir veri olmadığının ancak önem arz eden bir husus olduğunun altı çizilmiştir. Ancak raporda bitki ve hayvanlara ilişkin olarak nasıl bir etkinin meydana geleceğine ilişkin ÇED Raporu'nun yeterliliği tartışılmamıştır. Heyette bu uzmanlığa sahip değildir.

6- Sağlık Koruma Bandı hususuna ve ÇED Raporu'nda mevzuata uygun değerlendirme yapıp yapılmadığı tartışılmamıştır oysaki davacının en önemli iddialarından biridir sağlık koruma bandının olmayışı ve bunun hukuka aykırılığı.

7- Üst ölçekli planlara uygunluk açısından da bir değerlendirme yapılmamıştır.

8- Sonuç olarak bilirkişi raporu insan sağlığı, canlıların habitatına etkisi, olası risklerde sunulan çözümlerin doğruluğu hususunda bir tartışma yürütmemiş yerel mahkemenin bozma kararından önce aldığı bilirkişi raporundan öteye gidememiştir. Firmanın hazırlattığı zemin etüdü raporu doğrultusunda hareket ederek deprenselliğe uygunluğuna karar verilmesi vahimdir. Bilirkişi heyeti inceleme için tüm alanlar bakımından yetkin olmadığı gibi alanında yetkin uzmanlarında gerekli tartışmayı yürütmediği açıktır. Bu ise Danıştay kararına da uygun bir rapor tesis edilmediğini göstermektedir.

YEREL MAHKEME KARARI 21.05.2015 T. 2013/926E 2015/603K Bursa 2. İdare Mahkemesi bozma kararının ardından düzenlenen bilirkişi raporuna göre verdiği 2013/926E 2015/603 K sayılı kararında yapılan incelemede ÇED Raporu'nda getirilen öneri ve önlemlerin uygulanabilir ve uluslararası standartlara uygun olduğu, bilirkişi raporunda yer alan eleştiri ve önerilere ilişkin ise idarece denetimlerin yapılacağı ve gerektiğinde yaptırım uygulanacağı açık olduğundan ifadelerine yer vererek davayı reddetmiştir.

TEMYİZ SÜRECİ

DANIŞTAY 14. DAİRE-08.12.2015 T. 2015/9570E 2015/9739K

Bursa 2. İdare Mahkemesi'nin 21.05.2015 tarih be 2013/926E 2015/603 K numaralı kararının bozulmasını gerektirecek bir sebep bulunmadığından yerel mahkeme kararı onanmıştır.

HAK İHLALLERİ

1-Özel Yaşamın Korunması Hakkı İhlali(AİHS mad.8): Meydana gelecek atıkların satılması planı söz konusudur ancak bu planın gerçekleşmemesi

durumunda yaşanacak riskler ve sonuçlar tartışılmamıştır. Bu ise toprak su ve hava kirliliğini beraberinde getireceği gibi konutlara yakın bu tesisin bu hakkı ihlal etmesine sebep olur. Yine sağlık koruma bandının olmayışı ve daha önce yaşadığı gibi deprem durumunda yaşanacak bir çevre felaketi anında oluşacak sızıntılarda yine çevredeki yerleşmeler için özel yaşamın korunması hakkının ihlali sonucunu doğuracaktır.

2-Yaşam Hakkı İhlali (AİHS mad.2):1. Derece Deprem Bölgesi alanında olan bu tesisin yapılmasının her ne kadar firmanın aldığı raporlarda uygun olduğu görüşüne yer verilse dahi OSB ve sanayi alanlarının yapılmasının doğru olmadığı daha önce Sanayi Odası görüşünde de belirtmiştir. Ki tüm bunların yanında 99 da yaşanmış bir çevre felaketi söz konusudur. Böyle bir risk ve bunun sonucunda doğacak maliyetler hesaplanmazken enerjiye ihtiyacımız var diyerek yer seçiminin yanlışlığının düpedüz açık olduğu bu durumda insanların yaşam hakkı tehlikededir hem çalışanlar hususunda hem de olası çevre felaketi durumunda bitki, hayvan ve insanların yaşam haklarının ihlali söz konusu olacaktır. Ki bununla birlikte olası sızıntılarda toprağa işleyen bu kirlilikler kuşaklar sonra tarım maddeleriyle çocuklarımıza da geçmekte ve aslında tabiri caizse bir soykırıma sebep olmaktadır. Bu alanın da tarım alanlarına yakın olduğu ve tarımdan geçim sağlayan kişilerin olduğunu da bilmekteyiz. Yine yangın riski söz konusudur daha önce de yaşanmıştır. Tüm bunlar ihlalin habercisidir.

3-Anayasa mad.56-Sağlıklı ve güvenli çevrede yaşama hakkı: Sağlık koruma bandının olmaması, endemik bitki türlerinin zarar göreceğinin açıkça bilirkişi raporunda ifade edilmiş olması insanların sağlıklı ve güvenli çevrede yaşama hakkını ihlal eder. Kaldı ki eksik ve yetersiz bilirkişi raporuna dayanılarak verilen karar ile ANY. Mad.56 ihlal edilmiştir.

SINOP-GERZE YAYKIL MEVKİİ'NE İLİŞKİN SAMSUN KÜLTÜR VARLIKLARINI'NI KORUMA KURULU KARARI'NIN KARARI'NIN İPTALİ DAVASI

ÖZET: Sinop İli, Gerze İlçesi, Yaykıl Köyü, Çakıroğlu Mevkiinde Bulunan Alanın, Gerçekleştirilen Yüzey AraŐtırmaları Ve Bu Kapsamda Yapılan Yeraltı Radarı AraŐtırmaları Sonucunda Hazırlanan Raporlara Göre Arkeolojik Deliller Bulunduğundan Bahisle Sit Alanı İlan Edilerek Koruma Altına Alınması İstemiyle Yapılan Başvurunun Reddine İlişkin 21.02.2013 Tarih Ve 806 Sayılı Samsun Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Kararının İptaline İlişkindir.

DAVACI: Yaykıl Köyü Tüzel KiŐiliđini Temsilen- Muhtar Ahmet Tiryaki

DAVALI: Kültür ve Turizm Bakanlığı

MÜDAHİL: ANADOLU TERMİK SANTRALLERİ ELEKTRİK ÜRETİM A.Ő

SAMSUN 2. İDARE MAHKEMESİ

11.03.2015 T. 2013/556 E 2015/297K

DAVA KONUSU

Sinop İli, Gerze İlçesi, Yaykıl köyü, Çakıroğlu mevkiinde bulunan alanın, gerçekteŐtirilen yüzey araŐtırmaları ve bu kapsamda yapılan yeraltı radarı araŐtırmaları sonucunda hazırlanan raporlara göre arkeolojik deliller bulunduğundan bahisle sit alanı ilan edilerek koruma altına alınması istemiyle yapılan başvurunun reddine ilişkin 21.02.2013 tarih ve 806 sayılı Samsun Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Kararının İPTALİNE ilişkindir.

SAMSUN 2. İDARE MAHKEMESİ

DAVACILARIN İDDİALARININ ÖZETİ

Sinop İli, Gerze İlçesi, Yaykıl Köyü, Çakıroğlu Mevkiinde bulunan alanda

gerçekleştirilen yüzey araştırması ve yeraltı radar araştırması sonucu hazırlanan raporlara göre arkeolojik deliller bulunduğundan bahisle sit alanı ilan edilerek koruma altına alınması istenen bu alana ilişkin yapılan başvurunun Samsun Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından reddedilmesi hukuka ve mevzuata aykırı olduğu ifade edilmiş. Detaylı araştırma yapılmadan ve eksik incelemeye dayanılarak karar verildiği ve gömülü tarihi eseler ve yapılar gün yüzüne çıkartılması, Genç Roma-Erken Bizans yerleşimlerinin olduğu alanın korunması gerektiğinin altı çizilmiştir. Tüm bu sebeplerle hukuka ve mevzuata aykırı 21.02.2013 tarih ve 806 sayılı Samsun Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu kararının iptali gerektiği belirtilmiştir.

DAVALI İDARENİN SAVUNMASININ ÖZETİ

Bir alanın arkeolojik sit alanı olarak belirlenmesi için gerekli ve yeterli arkeolojik veriler olması gerektiği belirtilmiştir. İşleme konu alanın yakın çevresindeki kalıntılara göre sit alanı tespit ve tescil kararının verildiği, davacının jeofizik raporlarını kesin kanıt, kesin arkeolojik veri olarak değerlendirdiği ve raporda gösterilen şekillerdeki kalıntı izi diye yorumlanan taşların hiçbir yapının tanımını tarif edecek ya da benzeyecek bir durumda ya da planlı yapılanmada olmadığı ifade edilmiştir. Yer altında yer alan ve görünmeyen bir taşın arkeolojik kalıntı olarak değerlendirilmesi ve buna değeri atfederek karar verilmesinin mümkün olmadığı altı çizilmiştir.

MÜDAHİL ŞİRKETİN SAVUNMASININ ÖZETİ

Davacı tarafından ileri sürülen hususlara dayanılarak alanın sit alanı olarak ilan edilmesi söz konusu olmadığı ve açılan davanın söz konusu sahada yapılması planlanan termik santrali engellemeye yönelik olduğu belirtilmiştir.

YEREL MAHKEME KARARI

11.03.2015 TARİH VE 2013/556E, 2015/297K

Uyuşmazlık konusu alanda 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamına giren, herhangi bir taşınmaz kültür varlığı olup olmadığına ve bu alanda sit alanı ilan edilebilecek verilere rastlanıp rastlanmadığına ilişkin bulguların tespiti amacıyla bilirkişi raporu talep edilmiştir.

Bilirkişi raporunda; *Sinop ili Gerze ilçesi Yaykıl Köyü, Çakıroğlu Mevkiinde; kurul tarafından sit alanı ilan edilen bölgedeki mimari ve mozaik kalıntıların Bizans dönemine ait tersane ve limanına ait yapılardan olduğu, haritada A, B ve C alanlarında 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'na giren herhangi bir taşınmaz kültür varlığına rastlanmadığı, bu alanlarda kültür varlığı niteliğinde bol miktarda seramik ve benzeri buluntuların görüldüğü, A ve B alanlarında görülen seramiklerin bu alanların sit*

alanı ilan edilmesi için yeterli gerekçeleri oluşturmadığı, buluntuların özellikle C alanında yoğunlaştığı, bu alanın üst kısmında herhangi bir mimari buluntuya rastlanılmamakta beraber kıyıda görülebilen kesitinde ve deniz seviyesinde Arkeolojik buluntu niteliğinde birçok kırık seramik, çatı kiremidi, pitos ve tuğla kalıntılarının açık bir şekilde görüldüğü, C alanının kurul tarafından 1. Derece arkeolojik sit alanı ilan edilen yerin yaklaşık 50m güneyinde ve devamı niteliğinde bir yer olduğu diğer bölgelerdeki örneklerden hareketle bu tip küçük Bizans limanı çevrelerinde kilise, şapel, hamam, sarnıç gibi yapıların yer aldığı göz önüne alındığında C alanının sit alanı sınırına dâhil edilmesinin yerinde olacağı **görüşlerine yer verilmiştir.**

Bilirkişi raporunun karara esas alınabilecek nitelikte olmasından ötürü, A ve B kısmında tespit edilen hususların; bu alanların, 2863 sayılı Kanun kapsamında korunması gerekli ve sit alanı olarak tescili için yeterli olmadığı anlaşılmakta ise de, bahse konu alanın C kısmının, Samsun Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 1. Derece arkeolojik sit alanı ilan edilen yerin yaklaşık 50 m güneyinde ve devamı niteliğinde bir yer olduğu, diğer tescil kararı verilen bölgelerdeki benzer örneklerden hareketle bu tip küçük Bizans limanı yakın çevrelerinde kilise, şapel, hamam, sarnıç gibi yapıların yer aldığı göz önüne alındığında, Bizans dönemine ilişkin liman varlığı nedeniyle sit alanı ilan edilen yerin hemen yakınında yer alan C alanın sit alanı sınırına dâhil edilmesi gerektiği sonuç ve kanaatine varılmış olup, dava konusu işlemde hukuka uyarlık görülmediğinden bahisle dava kabul edilmiştir.

DEĞERLENDİRME

Yerel mahkeme, bilirkişi raporunu esas alarak karar vermiştir. A ve B alanlarında buluntuya rastlanmamış olması bu alanların sit alanı ilan edilmesine engel görülürken C alanında, sit alanı varlığına işaret edebilecek her türlü buluntu dikkate alınarak karar verilmiştir. Sadece görülen buluntular üzerinden hareket edilmemiş yakınlarda bulunan sit alanı dikkate alınarak bu alanın sit alanı ilan edilmesi önemli bir sonuçtur. Sadece buluntulara dayanılarak hareket edildiğinde buluntuların gerekli bütünü oluşturmaması veya yeterli olmaması bu alanın sit alanı ilan edilmesini engelleyebilirdi. O sebeple bütüncül bir bakış açısıyla yapılan değerlendirme sonucunda verilen bu karar önem arz etmektedir.

Bununla birlikte Gerze Yaykıl Köyü Arkeolojik Sit Alanına ilişkin bu kararın bir diğer önemi ise Gerze’de kurulmak istenen termik santralin kurulmasını engelleyen faktörlerden biri olmasıdır. Bir termik santrale karşı açılacak dava ÇED Olumlu Kararı iptali ya da Üretim Lisansı iptali davası değildir. Termik santral kurulacak alanın arkeolojik sit alanı olması ya da termik santral kurulacak alana ilişkin verilen mahalli çevre kurulu kararları, ÇED sürecine kadar alınan izinler dava konusu edilebilir. ÇED Olumlu Kararı’nın iptali hakkında açılan dava çok önemli olmasına rağmen

ÇED Olumlu Kararı iptalinin ardından 2009/7 sayılı Genelge nedeniyle yeniden verilen ÇED Olumlu Kararlarıyla süreç yinelenmektedir. Ancak termik santral kurulacak alanın 1. Dereceden Arkeolojik Sit Alanı ilan edilmesi demek bu alanda herhangi bir termik santral faaliyet yürütülmesini süreç başlamadan engellemektedir. Bu karar ile birlikte yer seçimi yanlış olacak bir termik santral faaliyeti engellenmiş ve böylece koruma kullanma dengesi gözetilmiştir.

KARAMAN İLİ, MERKEZ İLÇESİ, AKÇAŞEHİR KASABASI MEVKİİNDE BULUNAN 4. GRUP KÖMÜR OCAĞI ÇED OLUMLU KARARI İPTALİ DAVASI

ÖZET: Karaman ili, Merkez ilçesi, Akçaşehir Kasabası mevkiinde bulunan ve Ege Makine ve Elektrik Üretim San. A.Ş. tarafından işletilecek olan İR.200612418-İR.200612406-İR.200612398 ruhsat numaralı IV. Grup kömür ocağı için verilen ÇED Olumlu kararının iptaline ilişkindir.

DAVACI: Yurttaşlar

DAVALI: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
MÜDAHİL: EGE MAKİNE VE ELEKTRİK ÜRETİM A.Ş

KONYA 1. İDARE MAHKEMESİ
29.05.2015 T. 2013/556 E 2015/297K-Davanın Kabulü Kararı

DANIŞTAY 14. DAİRE 26.01.2016 T. 2015/6309 E 2016/325
K-Onama Kararı

DAVA KONUSU

Karaman ili, Merkez ilçesi, Akçaşehir Kasabası mevkiinde bulunan ve Ege Makine ve Elektrik Üretim San. A.Ş. tarafından işletilecek olan İR.200612418-İR.200612406-İR.200612398 ruhsat numaralı IV. Grup kömür ocağı için verilen ÇED Olumlu Kararının İPTALİNE ilişkindir.

KONYA 1. İDARE MAHKEMESİ -2013/556 E 2015/297K

DAVACILARIN İDDİALARININ ÖZETİ

1-Bölgede yapılmak istenenin sadece bir maden ocağı işletmesi olmadığı ÇED

Başvuru dosyasında da belirtildiği gibi asıl amaç linyit kömürüne dayalı termik santral kurmak olduğu ifade edilmiştir.

2- Tarım faaliyetleri üzerinde söz konusu olacak olumsuzluklar değerlendirilmeye alınmadığı ve planlanan projenin bölgenin kalkınması, iş imkânlarının artması, göçün önlenmesi konularında olumlu etki yaratması mümkün olmadığı, istihdam ve ekonomiyi olumsuz etkileyeceği iddia edilmiştir.

3- Projenin üzerinde gerçekleştirileceği alanın mutlak tarım arazisi olduğu ve tarım dışı amaçlı kullanım için mevzuatta öngörülen usullerin izlenilmesinin ve izinlerin alınmasının gerektiği, oysa 5403 sayılı Toprak Koruma ve Analizi Kullanımı Kanunu kapsamında başvuruların yapılmadığı belirtilmiştir.

4- Tarım dışı arazi kullanımının, 3083 sayılı Kanun kapsamına sokularak Arazi Kullanım Kabiliyeti Sınıflaması Şartı, Kamu Yararı Belgesi ve DSİ görüşü istenilmeksizin ÇED Olumlu Kararı verildiği ve bunun hukuka aykırı olduğu ifade edilmiştir.

5- ÇED Başvuru dosyasındaki, projenin yer altı sularına etkisinin yüzeysel, bilimsel veriden uzak, afaki olduğu, projenin kömürün çıkarılabilmesi için bölgedeki tüm yeraltı suyu kaynaklarının kurumasına sebebiyet vereceğinin ortada olduğu söylenmiş ve bunun tarımı ortadan kaldıracağıın altı çizilmiştir.

DAVALI İDARENİN SAVUNMASININ ÖZETİ

1- ÇED Olumlu kararının herhangi bir proje ile ilgili onay ya da nihai izin niteliğinde olmadığı,

2- ÇED süreci ile ilgili tüm aşamalar Yönetmelik hükümlerine uygun olarak gerçekleştirileceği,

3- ÇED Olumlu kararı sadece açık ocak işletmeciliği ile kömür ocağı açılması faaliyetine ilişkin olduğu,

4- İşletme sırasında yapılacak olan susuzlaştırma işleminin yeraltı suyuna herhangi bir etkisinin olup olmayacağını değerlendirilmesi amacıyla öncelikle mevcut verilerle faaliyet sahasının yeraltı suyu akım modeli oluşturulup hidrojeolojik sistemin çalışma şeklinin matematiksel olarak simülte edildiği daha sonra susuzlaştırma işleminde yapılacak çekimin yeraltı suyuna etkisinin ise modelde senaryolar çalıştırılarak belirlendiği,

5- Tarımsal üretim yapmayan halkın istihdam edileceği,

6- Çalışmalara başlanılmadan önce tarım arazileri için 3083 sayılı Kanun çerçevesinde tarım dışı kullanım izni alınacağı,

7- Mera alanları için 4342 sayılı Mera Kanunu kapsamında mera tahsis amacı değişikliği yapmak üzere Karaman Valiliği İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü'ne başvurular yapılacağı,

Davalı Bakanlığın savunmalarında yer almıştır.

MÜDAHİL ŞİRKETİNİN SAVUNMASININ ÖZETİ

1-ÇED süreci ilgili Kanun ve Yönetmelik hükümlerine uygun olarak yürütüleceği ve söz konusu ÇED Raporu teknik içerik olarak ilgili mevzuatta öngörülen değerler içerisinde olduğu belirtilmiştir. Çevreye zarar verecek sınırlamalar aşılmadığının altı çizilip davacı iddiaları reddedilmiştir.

BİLİRKİŞİ RAPORU ÖZETİ

ÇED Raporu ve eklerinin ilgili yasa ve yönetmeliğe uygun hazırlandığı belirtilmekle birlikte ÇED Raporu'nda bazı eksikliklerin tespit edildiğine değinilmiştir.

1-Proje alanı ve çevresindeki tarımsal faaliyet alanlarında işletme süresince elde edilecek kazanç ile öngörülen madencilik faaliyetinin işletme süresince sağlayacağı kazanç arasında bir karşılaştırma (Fayda/Maliyet analizi) yapılmadığının altı çizilmiştir. ÇED Raporunda tarımı yapılan bitkilerin ne kadar alanlara sahip olduğu, bu bitkilerden ne kadar verim alındığı ve hem yöre hem de ülke ekonomisine ne kadar katkı yapabileceği ile ilgili bilgilere yer verilmediği, diğer yandan tarımsal üretimin yegâne su kaynağının yer altı suyu olduğu bilindiğinden dolayı ve açılması düşünülen kömür ocağı için susuzlaştırma çalışmalarından firma tarafından belirtilen verilere göre oldukça yüksek oranlarda su çekileceğinden dolayı bölge tarımının oldukça önemli bir şekilde etkileneceği ifade edilmiştir. Raporda tarımsal üretim bitki deseninde bulunan alanların açıkça verilmediği, bu bitkilerin bitki su tüketimleri ve mevsimlik sulama suyu ihtiyaçlarının hesaplanmadığı, bunların birim alandaki verimlerinin ve sağlayacağı toplam getirinin de analiz edilmediğinin görüldüğü belirtilmiştir.

2-Proje alanının Türkiye'deki en önemli sübsidans (üst atmosferde soğuyarak ağırlaşan havanın yeryüzüne inmesi olayıdır. Gerçekleşen yerde bağıl nem azalır, bulutlar kaybolur, hava kuraklaşır.) havzalarından biri olduğu, Karapınar dolayında her yıl yağıştan beslenme miktarından daha fazla miktarda yeraltı suyu çekimi yapıldığından, zaman içinde meydana gelen obrukların sayısının giderek arttığı, kömür işletmeciliği sırasında yer altı su seviyesinin zemin yüzeyinden 160 m kadar derinlere düşürülmesinin aynı zamanda kömür taşıyan birimlere komşu kireçtaşları içindeki su seviyesinde de düşümlerin meydana gelmesine sebep olacağı buna bağlı olarak yeni obrukların tetiklenmesinin olası olduğu, ÇED Raporunda bu tür çevresel etkilerin neler olacağının değerlendirilmediği faaliyet alanının susuzlaştırılmasına yönelik olarak değişik senaryolar değerlendirildiği, yeraltı su seviyesinin kömür katmanlarının altına düşürülmesi için yapılan modelleme çalışmalarında sahada her biri 50 l/saniye debi ile çalışan 177 pompaj kuyusu

açılması sonucuna varıldığı, bu senaryo gerçekleştiği takdirde ovadaki yeraltı suyunun zemin yüzeyinden 150 m daha derine çekileceği, **bu durumda ovada sulu tarımda kullanılan 120 kuyunun atıl kalacağı buna göre sulu tarım yapılan 57300 dönüm arazide artık sulu tarım yapma olanağı kalmayacağı, ÇED Raporu'nda buna dair bir değerlendirmeye rastlanmadığı ifade edilmiştir.**

3- Oluşabilecek tozlaşma ve buna bağlı olarak bozulabilecek hava kalitesinin bölgenin tamamını kapsayan tarım arazileri ve yakın olan yerleşim yerleri üzerine etkileri konusunda bir değerlendirme yapılmadığı

4- Yerealtından çekilecek olan suyun nereye taşınacağı ile ilgili ekolojik olarak uygun olmayan bir yöntemden bahsedildiği, Akgöl ve Meke Gölü'ne kurulacak olan bir baraj gölüne aktarılacağı belirtildiği ancak; bu durumun ekolojik açıdan son derece olumsuz olduğu ve göllerin yapısını bozacağına açık olduğu söylenmiştir.

5- ÇED Raporu sayfa 59'da "Kömür ocağında açık ocak işletmeciliği ile basamaklı üretim yapılacağı basamak yüksekliği 11m basamak genişliği 15 m ve açılar da yaklaşık 22.5 derece olarak tutulacağı ocakta aynalar 11 m olarak planlanmış 11 ayna olarak ilerleyeceği basamak şevlerinin yüksekliği ve açısı kendini tutacak miktarda olup kayma ya da göçme beklenmemektedir." dediği bu ifadelerin tamamen afaki olup rapor içinde herhangi bir şev duyarlılık analizine rastlanmadığı ifade edilmiştir.

Maden üretim projesi (şev açılan, itfa, oram, maliyetler vb.) madencilik uygulamaları açısından kabul edilebilir olmadığı ifade edilerek; bahsedilen bu hususların ÇED olumlu kararını sakatlayıcı nitelikte olduğunun altı çizilmiştir.

YÜRÜTMENİN DURDURULMASI HAKKINDA KARAR

Dava dosyasında yer alan bilgi ve belgeler ile bilirkişi raporunun birlikte değerlendirilmesinden 2872 sayılı Çevre Kanunu'nu uyarınca ÇED gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesinde olumsuz yöndeki etkilerinin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmalar olarak tanımlandığı hususu dikkate alındığında yukarıda anılan raporda tespit edilen eksikliklerin giderilmesi gerektiği bu haliyle dava konusu ÇED Olumlu kararının hukuka aykırı olduğu kanaatine varılmıştır.

YEREL MAHKEME KARARI

-29.05.2015 T. 2013/556 E 2015/297K

Yerel mahkeme kararında yürütmeyi durdurma kararında değindiği gerekçelere yer vererek, yer seçiminin yanlış olması, projenin olumlu etkilerinden çok olumsuz

etkilerinin varlığı, tarımsal faaliyetin ortadan kalkacak oluşu gerekçeleriyle ÇED Olumlu Kararı'nın iptaline karar vermiştir.

TEMYİZ SÜRECİ-

DANIŞTAY 14. DAİRE-26.01.2016 T. 2015/6309 E 2016/325 K

Davalı idare ve müdahil şirket tarafından esas yönünden, davacı yurttaş tarafından gerekçe yönünden temyiz edilmiştir ve temyiz istemleri reddedilmiş, yerel mahkeme kararı onanmış olup İYUK mad.20/A kapsamında karar düzeltme yolunun kapalı olduğu ifade edilmiştir.

DEĞERLENDİRME

Konya 1. İdare Mahkemesi tarafından verilen bu karar istihdam ve kalkınma amaçlı olduğu ifade edilen projelerde fayda maliyet analizi tartışmasının gerekliliğini gösterdiği için önem arz etmektedir.

Her gün yeni bir termik santral, HES, maden veya başka üretim kollarına ilişkin projelerin Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın ÇED Olumlu Kararlarıyla faaliyete başladığını görüyoruz. Bu projeleri hazırlayan firmaların ve Bakanlığın en önemli argümanı ise enerji ve istihdam olarak karşımıza çıkmaktadır. Oysa hâlihazırda bu projelerin yürütüleceği alanlarda coğrafi özelliklerden kaynaklı olarak çeşitli üretim faaliyetleri sürdürülmekte ve genel olarak ÇED Raporları projenin bu faaliyetlerine etkiyi hesaba katmamaktadır. Karaman halihazırda tarımın yoğun olduğu ve birçok insanın geçimini tarımdan sağladığı bir bölgedir. Bu alanda faaliyete geçecek kömür işletmesi ocağının bu faaliyeti ortadan kaldıracığının altı bilirkişi raporuyla da çizilmiştir. ÇED Raporu ise buna dair bir değerlendirme içermemektedir. Oysa tarımın ortadan kalkması ise sadece bireyin ekonomik yaşantısını değil aynı zamanda ülke ekonomisini etkileyecektir. **Bu sebeple bölgenin özgül koşullarını değerlendiren ve ÇED Raporu'nda yer almayan fayda maliyet analizinin gerekliliğinin altını çizen; ayrıca bir yerde de "sürdürülebilir kalkınmayı" öteleyen bu rapora bugünün gereksinimlerini gelecek kuşakların kendi gereksinimlerini karşılama olanaklarını tehlikeye atmaksızın karşılayan kalkınmayı hatırlatan bu karar hukuki açıdan önemli bir yerde durmaktadır.**

SOMA KOLİN TERMİK SANTRALİ (KÜL DEPOLAMA SAHASI, KÖMÜR HAZIRLAMA- İLAVE STOK SAHASI, KÖMÜR OCAKLARI, HAZIR BETON SANTRALLERİ, KOLOĞLU-1 VE KOLOĞLU-2 GÖLETLERİ VE İSALE HATLARI) (3*150 MWE/1.198,4 MWT) - ÇED OLUMLU KARARI İPTALİ DAVASI

ÖZET: Soma Kolin Termik Santrali için verilen ÇED Olumlu Kararının iptaline ilişkindir.

DAVACILAR:

Ekoloji Kolektifi Derneği
TMMOB Kimya Mühendisleri Odası
TMMOB Çevre Mühendisleri Odası
TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası
EGEÇEP

DAVALI: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı

MÜDAHİL DAVALI: HİDRO-GEN Enerji İthalat İhracat Dağıtım Ve Ticaret A.Ş

MANİSA 1. İDARE MAHKEMESİ

28.05.2015 T. 2014/1079E, 2015/577K-Davanın Kabulü Kararı

DANIŞTAY 14. DAİRE- 20.01.2016 T. 2015/8930 E, 2016/114K-
Onama Kararı

DAVA KONUSU

Manisa ili Soma ilçesi Yırca Köyü sınırları içinde Hidro-Gen Enerji İthalat ve İhracat Dağıtım Ticaret A.Ş tarafından yapılması planlanan Soma Kolin Termik Santrali (Kül Depolama Sahası, Kömür Hazırlama- İlave Stok Sahası, Kömür Ocakları, Hazır

Beton Santralleri, Koloğlu-1 ve Koloğlu-2 Göletleri ve İsale Hatları) (3*150 Mwe/1.198,4 MWt) için Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın 17.03.2014 tarih ve 3402 sayılı işlemlle verilen ÇED Olumlu kararının İPTALİNE ilişkindir.

MANİSA 1. İDARE MAHKEMESİ 28.05.2015 2014/1079E, 2015/577K

DAVACILARIN İDDİALARININ ÖZETİ

1-Entegre projenin her projesine ayrı bir ÇED süreci işlemlerle ÇED Yönetmeliği'nin 25. Maddesinin 1. Fıkrasına açıkça aykırı hareket edilmiştir.

Davalı idarenin bu projeyi kömür madeni arama ve kömür işletmesine dayalı termik santral yapma biçiminde ikiye ayırarak değerlendirdiği, bu projeyi değerlendirirken sadece termik santrale ait kısmı ÇED sürecine tabi tuttuğu ifade edilmiştir. İlgili şirketin madeni rödavans yoluyla kiraladığı, şirketin çıkartacağı kömürü bu santralde kullanacağı ancak kömür madeni arama faaliyetinin ÇED kapsamı dışında tutulduğu belirtilerek, böylece çevresel maliyetlerin daha düşük gösterilmeye çalışıldığı ileri sürülmüştür. 2008 tarihli ÇED Yönetmeliği mad.25 gereğince bu projenin entegre proje olarak sunulmamasının kamu yararına aykırılık oluşturduğu ve Danıştay kararlarında, yönetmelikte kümülatif etkinin hesaplaması zorunluluğu bulunmasına rağmen projenin entegre proje olarak hazırlanmayıp kümülatif etki hesaplamasından kaçınarak hukuka aykırılık yaratıldığı belirtilmiştir.

2-Termik Santralin Yapılacağı Alan Zeytinlik Alandır. Bu Alanda Yatırım Yapılabilmesi İçin Gerekli İzinler Alınmamıştır. Danıştay 6. Dairesi Tarafından 2014/7272 E Numaralı Dosyada Verilen Bu Santralin Acele Kamulaştırmasına İlişkin Verilen Karar Doğrultusunda Bu Santralin Zeytinlik Alana Yapılmasında Hukuka Uyarlılık Bulunmamaktadır.

Kolin Soma Termik Santrali'nin hukuka aykırılığının Danıştay 6. Dairesinin kararı ile sabit olduğu ve Zeytinlik alanlara termik santral yapılamayacağını Danıştay kararı ve 3573 sayılı Zeytinciliğin İslahı, Yabancılarının Aşılattırılması Hakkında Kanun' da açıkça ifade edildiği belirtilmiştir.

3-Çevre Mevzuatına İlişkin Resmi İşlemlerde Kullanılması Yasak Olan Raporun, Nihai ÇED Raporu'nun Ekinde Çevre Ve Şehircilik Bakanlığı'na Sunulması Hukuka Aykırıdır.

Bakanlığa sunulan kül analiz raporunun çevre mevzuatına ilişkin resmi işlemlerde kullanılması yasak olan rapor olduğu ve Nihai ÇED raporunun ek-15 inde sunulan Segal Çevre Ölçüm Ve Analiz Laboratuvarı tarafından hazırlanan r-5109/13 ve 18.01.2013 tarihli raporun alt kısmında bu rapor, çevre mevzuatına ilişkin resmi işlemlerde kullanılamaz denilmesine rağmen Bakanlığa sunulmasında hukuka aykırılığın açık olduğu ifade edilmiştir. Böylece çevre mevzuatına ilişkin resmi işlemlerde kullanılması yasaklanan rapor Nihai ÇED Raporu'na eklenerek idari makam-

lar yanıtma amacı taşıdığı ileri sürülmüştür. Bu rapora dayanılarak atık depolama tesisi 2. Sınıf Düzenli Atık Depolama Tesisi sınıfından olduğu iddia edildiği ancak Çanakkale Karabiga ilçesinde Cenal Termik Santrali ÇED Raporu ekinde de resmi işlemlerde kullanılmayacağı belirtilen kül analiz raporunun rapora ek olarak konulması ve buna dayanılarak atık depolama sahasının 2. Sınıf olarak değerlendirilmesinin Çanakkale İdare Mahkemesi 2013/920 E sayılı dosya kapsamında yürütmeyi durdurma ve iptal sebebi sayıldığı ifade edilmiştir. Depolama tesislerinin sınıflandırılması yer seçimi açısından önem arz ettiği için burada da yerleşim yerlerine, atık depolama sahasının uzaklığının 1 km den az olması sebebiyle 2. Sınıf gösterilmeye çalışıldığı ileri sürülmüştür. Tüm bu sebeplerden ötürü atık depolama sahasının da resmi işlemlerde kullanılmayacak nitelikte olan rapora dayanılarak 2. Sınıf atık depolama sahasına sokulmaya çalışılmasının hukuka aykırı olduğunun altı çizilmiştir.

4 - Termik Santral Atıkları Tehlikeli Atıklardır.

5- DİDK TERMİK Santrallerin Hem Kendi İçinde Entegre Hem De Bölgeye Yapılacak Diğer Termik Santrallerle Birlikte Planlanması Ve Kümülatif Etkisinin Bu Şekilde Hesaplanması Gerektiğine Yönelik Kararlarına rağmen bu projede bu kararlara uyulmaması hukuka aykırıdır.

Davalı bakanlıktan ÇED Olumlu Kararı'na esas olan işleme dayanak olacak şekilde ilgili proje alanında yapılması planlanan ve var olan termik santrallerin kümülatif etkisinin hesaplanıp hesaplanmadığının sorulması ve bu konuda bilimsel çalışmalarını dosyasına sunmasının istenilmesi aynı zamanda kümülatif etki hesaplandıysa bu etkinin bölgedeki toplam sera gazı emisyonlarına katkısının ne olacağını hesaplanıp hesaplanmadığının sorulması gerektiği ve anılan projede entegre projenin 2 ayrı proje olarak değerlendirilip kümülatif etki hesaplamasının yapılmasını olanaksızlaştırdığının ortada olduğu ifade edilmiştir.

6 - Firmanın Bu Alanda Yaptığı Çalışmanın Dayanağı Yoktur.

Firmanın işletme ruhsatının olmadığı, 5000 ve 1000 ölçekli imar planlarının onaylanması gerektiği bu sebeple yaptığı çalışmanın bir dayanağı olmadığını altı çizilmiştir.

7 - Termik Santralin Yapılacağı Zeytinlik Alanının Zeytinlik Vasfını Yitirdiğine Yönelik Herhangi Bir Karar Yoktur Ve Tarım İl Müdürlüğü Bu Alanda Termik Santral Kurulamayacağına İlişkin Rapor Sunmuştur.

8 - Firmanın Bu Alanda Tahsis Hakkı Vardır, Mülkiyet Hakkı Söz Konusu Değildir.

Firmanın kendi mülkiyetinde olmayan bu alanda zeytin ağaçlarını kesmesinin ve kendi mülkiyetinde olsa dahi zeytin ağaçlarını kesmenin suç teşkil ettiği hatırlatılmıştır.

ARA KARARLAR

1 - Yürütmeyi durdurma talepli iş bu davada mahkeme 24.II.2014 tarihinde yürütmeyi

durdurma hakkında, ara kararın yerine getirilmesinden ve davalı idarenin ilk savunmasının alınmasından sonra karar verileceğine karar vermiştir.

2- Mahkeme **31.12.2014** tarihinde davalı Bakanlığın ara kararın gereğini yerine tam olarak getirmemesi sebebiyle Yürütmeyi durdurma talebimiz hakkında ara kararın gereğinin yerine getirilmesinden sonra karar verileceğini hükme bağlamıştır.

DAVALI İDARENİN SAVUNMASININ ÖZETİ

Davacıların davada taraf olma ehliyetlerinin bulunmadığı davanın süresi içinde açılmadığı dava konusu ÇED Olumlu kararının niteliği ve hukuksal sonuçları da göz önünde bulundurularak, ÇED Raporu ve hazırlık sürecinin yasa ve yönetmelikteki yöntem kurallarına uygun olarak hazırlandığı ve işletildiği, ÇED Raporu ve eklerinde yer alan tüm hususlara uyulacağına ilişkin taahhüdün yatırımcı şirketten alındığı, proje sahasındaki tarım arazileri için inşaaata başlanılmadan önce yetkili kurumdan mevzuatına uygun olarak izin alınacağı, süreçte halkın katılımı toplantısı yapıldığı, proje sahasındaki zeytinlik alanlara ilişkin olarak Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü yetkililerin halkın katılımı toplantısında bulunduğu, projenin uygulanması aşamasında ilgili yerlerden izin alınacağı, projenin hazırlık, yapım ve işletilmesi sürecine ilişkin çevresel etkileri ile bu etkilerin gerektirdiği önlemlerin raporda değerlendirildiği, dava konusu işlemde yasal ve hukuksal aykırılık bulunmadığı davanın reddi gerektiği yolundadır.

MÜDAHİL ŞİRKETİN SAVUNMASININ ÖZETİ

Davanın süresi içinde açılmadığı, entegre projede yer alan her bir proje için ÇED yapılmasının gerekmediği projenin kendi içinde bir bütünlük oluşturduğu, ÇED sürecinin 2008 yönetmeliği uyarınca işletildiği, rüdevans sözleşmesi ile işletilecek olan kömür ocaklarının 1997 yılından önce yatırım programına alınmış olması nedeniyle yönetmelik kapsamında olmadığı, davacıların taşınmazlarının hukuksal statülerine ilişkin iddialarının ÇED aşamasında değerlendirilemeyeceği proje sahasında bulunan zeytinliklere yönelik olarak raporda değerlendirmelere yer verildiği alanın zeytinlik saha olarak değerlendirilmesi olanağı bulunmadığı, proje kapsamındaki kül depolama sahasına ilişkin incelemelerin mevzuata uygun olduğu, ÇED değerlendirme süreci ile nihai raporun yasa ve yönetmelik kuralları ile faaliyetin etkilerine uygun olarak hazırlandığı yasal ve hukuksal dayanağı bulunmayan davanın reddi gerektiği yolundadır.

ARA KARAR

1-Manisa 2. İdare Mahkemesi 2014/884 E numaralı dosyanın dava konusunun aynı olması sebebiyle iş bu dava dosyası ile bağlantılı olduğuna ilişkin 19.02.2015 tarihinde karar verilmiştir.

YÜRÜTMENİN DURDURULMASI HAKKINDA KARAR

Taraf ehliyeti yönünden Anayasa gerekçe gösterilerek davacıların taraf ehliyetinin bulunduğu belirtilmiş, süre hususunda ise halkın dava yoluna başvurma haklarının da gösterildiği herhangi bir ilan metni ya da tutanak bulunmadığı için sürenin bilgi edinme yanıtı itibarıyla başlatılmasında hukuka aykırılık olmadığı kanaatine varılmıştır.

3573 sayılı Zeytinciliğin Islahı ve Yabancılarının Aşılattırılması Hakkında Kanun 17. Maddesinin 1. Fıkrası ve 20. Maddesi uyarınca zeytinyağı fabrikası hariç zeytinliklerin vegatatif ve generatif gelişmesine mani olacak kimyevi atık bırakan, toz ve duman çıkaran tesis yapılmasına ve işletilmesine yasal olanak bulunmadığından büyük kısmı zeytinlik alanlardan oluşan alan üzerinde termik santral kurulmasının hukuka aykırı olduğu hususu gerekçe gösterilerek **20.03.2015** tarihinde yürütmeyi durdurma kararı verilmiştir.

YEREL MAHKEME KARARI

28.05.2015 TARİHLİ 2014/1079E VE 2015/577 K

Mahkeme yürütmeyi durdurma kararındaki gerekçelere ve “... *termik santralin kurulacağı, büyük bir kısmı zeytinlik alanlardan oluşan alan üzerinde ve bu sahalara en az 3 km mesafede 3573 sayılı Yasa'nın anılan 20. Maddesi uyarınca zeytinyağı fabrikası hariç zeytinliklerin vegatatif ve generatif gelişmesine mani olacak kimyevi atık bırakan, toz ve duman çıkaran tesis yapılmasına ve işletilmesine yasal olanak bulunmadığından, dayanak ÇED Raporu ve ekleri incelendiğinden bu yasak kapsamında çevresel etkileri olan tesisin zeytinlik alanda kurulmasına olanak tanıyacak olan dava konusu “ÇED Olumlu” kararında ‘konu’ yönünden hukuksal uyarlılık bulunmamaktadır.*” gerekçesine dayanarak termik santralin zeytinlik alanda kurulmasında hukuka aykırılık bulunmaması sebebiyle Çevre ve Şehircilik Bakanlığının 17.03.2014 tarih ve 3402 sayılı işlemiyle verilen ÇED Olumlu kararının iptaline karar vermiştir.

TEMYİZ SÜRECİ-DANIŞTAY 14. DAİRE- 2015/8930 E, 2016/114K

Davalı idare temyizden incelenerek yerel mahkeme kararının bozulması talebinde bulunmuştur. Danıştay 14. Daire yerel mahkeme kararını İYUK mad.20/A gereğince karar düzeltme yolu kapalı olmak üzere onamıştır.

DEĞERLENDİRME

Çevre ve Şehircilik Bakanlığının 17.03.2014 tarih ve 3402 sayılı işlemiyle verdiği ÇED Olumlu Kararı'nın iptaline ilişkin açılan bu davada Soma Termik Santrali ÇED Olumlu Kararı'nın iptal ettirilebilmesi büyük bir başarıdır. Bu başarı ise hem yerel mücadelenin hem de hukuki savunmanın sonucudur.

Yerel mahkeme tarafından verilen bu karar ‘SÜRE’ açısından önemli bir karardır. ÇED Olumlu Kararı 17.03.2014 tarihinde verilmesine karşın yurttaşlara bu karara dava

açma hakkını da gösteren ilan veya tutanak olmaması sebebiyle bilgi edinme yanıtının öğrenme tarihi olarak kabul edilmesi süre engeline takılan birçok proje için de emsal oluşturacak niteliktedir. Çevre hukuku açısından katılım ilkesinin önünü açan önemli bir karardır.

Keza zeytinlik alanda termik santral kurulmasının hukuka aykırı olmasının altının çizilmesi de önemlidir.

DOSAB BUHAR VE ENERJİ ÜRETİM TESİSİ- ÇED OLUMLU KARARI İPTALİ DAVASI

ÖZET: DOSAB Buhar ve Enerji Üretim Tesisi(374 Mwt) projesi için verilen ÇED Olumlu Kararının İptaline İlişkindir.

DAVACILAR: Bursa' da yaşayan yurttaşları, Bursa Barosu, Ekoloji Örgütleri, ÇGD ve TMMOB Mimar ve Mühendis Odaları tarafından açılmıştır bu dava.

DAVALI: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı

MÜDAHİLLER:1-DOSAB MÜDÜRLÜĞÜ

2-ÇINAR MÜHENDİSLİK MÜŞAVİRLİK A.Ş

BURSA 2. İDARE MAHKEMESİ

05.05.2016 T. 2015/962 E, 2016/445 K-Davanın Kabulü Kararı

DAVA KONUSU

Bursa Osmangazi İlçesi, Demirtaş Organize Sanayi Bölgesi mevkiinde planlanan DOSAB Buhar ve Enerji Üretim Tesisi(374 Mwt) projesi ile ilgili hazırlanan ÇED Raporu hakkında ÇED Yönetmeliği'nin 14. Maddesi gereğince Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından verilen 23.07.2015 gün ve 11957E sayılı ÇED Olumlu Kararının İPTALİNE ilişkindir.

BURSA 2. İDARE MAHKEMESİ-2015/962E, 2016/445K

DAVACILARIN İDDİALARININ ÖZETİ

1-Plansız Ve Lokal Düzeyde Var Olan Pek Çok Kirliliğin Kaynağının Ortaya Çıkmasını, Ekolojik Ve Ekonomik Maliyetlerin Artmasına Yol Açacaktır.

Enerjide devletin planlama ve arz güvenliğini tesis edememekten kaynaklı sorunları nedeniyle bu projenin geliştirildiği ve Çevre kanununun 10. Maddesi göndermesiyle

ÇED Yönetmeliği açısından alternatif teknoloji ve yer seçim kriterlerinde kamu yararını gözetmeden bu iznin özel çıkara dayalı olarak verilmesinin çevrenin sürdürülebilir kalkınma yoluyla korunmasına yönelik temel kalkınma hedeflerinin dahi özel şirket çıkarları için yok sayılmasına yol açtığı ifade edilmiştir.

2- Termik Santral Kimliği Saklanmış Bir Proje İle Projenin Kabul Edilebilirliği Arttırılmak İstenilmektedir

DOSAB' da yer alan sanayi işletmelerinin buhar gereksinimi doğalgazın pahalılığı doğalgazda dışa bağımlılık ve doğalgazın tedarikinde yaşanan sorunlar gibi haklı gerekçe ile kabul edilebilirliği artırılmış enerji buhar üretim tesisi adı verilerek termik santral kimliği saklanmış bir tesisin Bursa Ovası'nda kurulmak istendiği ifade edilmiştir.

3- 5403 sayılı Toprak Koruma Kanunu'na Aykırılıklar Bulunmaktadır

DOSAB Yönetiminin tarım alanını 5403 sayılı Toprak Koruma Kanunu'na karşı hile yaparak sanayi alanına kolayca dönüştürdüğü; ancak Bursa İl Toprak Koruma Kurulu kararı ile 1/25000 ölçekli plan değişikliğindeki enerji üretimi yapılamaz notları olduğu ifade edilmiştir. Adı geçen taşınmazın fiili durumu değişmemişken dolambaçlı ve hileli hukuka aykırı bu tutumun yargı tarafından kabullenilmemesi gerektiği belirtilirken, buna göre söz konusu alandan Enerji ve Buhar üretim tesisinin ayrılmaz ve onsuz olmayan parçası durumundaki kömür depolama kırma ve karışım hazırlama tesislerinin yapılabilmesi için Toprak Koruma Kurulu'nun 70 No'lu kararı uyarınca Toprak Koruma Kurulu'ndan tekrar izin alınması zorunluluğu olduğunun altı çizildi.

4- 3573 sayılı Zeytinciliğin Islahı Yabanilerinin Aşılattırılması Hakkında Kanunu'na Aykırılıklar Bulunmaktadır

DOSAB Termik Santrali'nin yapılacağı alanın, çok sayıda dikili zeytinlik alanlarına, 3 km den daha yakın olduğu ileri sürülmüş ve açıklanan durum karşısında DOSAB Termik Santrali'ne ÇED Olumlu Raporu verilmiş olması 3573 sayılı Zeytinciliğin Islahı ve Yabanilerinin Aşılattırılması Hakkında Kanun'un koruyucu, sınırlandırıcı ve emredici hükümlerine aykırılık taşıdığı ifade edilmiştir.

5- Geçersiz Yeterlik Belgesi İle Düzenlenen Dava Konusu ÇED Raporu Yok Hükmündedir

Dava konusu ÇED Raporunu düzenleyen Çınar Mühendislik Müşavirlik A.Ş. veriliş tarihi 30.12.2013 olan yeterlik belge no:02 sayısını taşıyan yeterlik belgesine sahip olduğu; ancak yürürlükte olan ÇED Yönetmeliği'ne uygun olarak yeni bir tebliğ yayımlanmaksızın dava konusu ÇED Raporu'nu yapan firmaya yeterlik belgesi verilmesi sebebiyle; geçersiz yeterlik belgesi ile düzenlenen dava konusu ÇED Raporunun yok hükmünde olduğu ileri sürülmüştür.

6- İl Mahalli Çevre Kurulu Kararı Çiğnenmektedir

İl Mahalli Çevre Kurulu'nun 22.05.2001 günlü kararına göre hava kirliliğinin azaltılması için resmi ve özel kuruluşlara ait konut işyeri sosyal tesisler vb. de doğalgaz kullanılmasına karar verdiği ve bu karara rağmen çeşitli gerekçelerle termik santral projesinin faaliyete geçirilmeye çalışılmasının hukuka aykırı olduğu ifade edilmiştir.

7-Entegre Tesisin Bazı Ünitelerinin ÇED Sürecinin Dışında Bırakılması Hukuka Aykırıdır

Kül depolama sahası Genel Müdürlükçe termik santralin ana ünitesi olarak değerlendirildiği için, aynı kurumun termik santralin ana ünitesinde olmazsa olmaz olan, termik santral entegre projesinin bir parçası olan kül depolama alanının ÇED Raporu'nda gösterilmemesinin ÇED süreci dışında bırakılmasının hukuka aykırılık oluşturduğu ifade edilmiştir.

Yönetmelik mad.25 gereğince Entegre projelere ilişkin çed süreçlerinin başlangıcında tek ÇED süreci işletilip işletilmeyeceğine ilişkin işlem tesis edilmesi gerektiği ve Bakanlığın bu konuda kullanacağı takdir yetkisinin ÇED sürecinin işleyişini ve içeriğini belirleyeceği belirtilmiş olup DOSAB Termik Santral Entegre projesi ile ilgili ÇED Yönetmeliği mad.25 kapsamında tek çed sürecinin tek süreç olarak işletilip işletilmeyeceğine ilişkin bir işlem tesis edilmemiş olduğunun altı çizilmiştir. Bu konuda Bakanlıkça alınmış bir karar bulunmadan termik santral Entegre Projesi'nin bazı ünitelerinin ÇED sürecinin dışarısında bırakılması hukuka aykırılık taşımaktadır.

8-Alternatif Teknolojilerin Değerlendirilmesi Yükümlülüğü Yerine Getirilmemiştir

ÇED Yönetmeliği ve rehberdeki anlamda alternatif değerlendirmesi yapılmış olsaydı su, güneş, rüzgâr, biyokütle gibi yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılması ile gerçekleştirilen enerji üretiminin, fosil yakıtların yakılmasına bağlı olarak çalışan termik santraller ile sağlanan enerji üretiminin ve nükleer santraller ile yapılan enerji üretiminin değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiş ve bunun yapılmamış olmasının ÇED Raporu'nun yönetmelik bağlamında meşruiyetini sorgulattığının altı çizilmiştir.

9 -Yer Seçimi Yanlışlığı Sonucunda Konut Alanları, Tarım Alanları, Çalışma Alanları Termik Santralin Yaratacağı Kirlilikten Etkilenecek Ve Oluşacak Sağlık Sorunları Riskiyle Karşılaşacaktır

Termik santral alanının, Bursa ili hâkim rüzgâr yönü açısından konumu belirtilmiştir. Buna göre santralin çalışmasıyla birlikte kirlletici unsurların atmosferde yayılımı bakımından kent açısından büyük tehlike söz konusu olduğu ve hâkim rüzgâr yönü kuzey doğu olan Bursa'da santralden çıkacak toz duman vb. maddelerin rüzgârın etkisiyle nüfus yoğun ilçelere taşınacağına açık olduğu ifade edilmiştir. Yine sant-

ralin yakın çevresi düşünülduğünde konut alanları, çalışma alanları, donatı alanları ve tarım alanlarının büyük bir risk altında olduğu ileri sürülmüştür.

10 - DOSAB Kömürlü Termik Santrali İçin Kömür Temin Edilecek Saha Tam Olarak Bilinmemekte Ve Bu Da Kömür Analiz Raporlarında Muamma Yaratmaktadır.

Kömürün temin edileceği sahanın tam bilinmediği ve kömür analiz raporlarının muamma taşıdığı belirtilmiştir. Kömürün ısıl değerinin ve kül oranının belli olmadığı için hesaplanan yıllık kömür kullanım miktarının gerçekte harcanması olası miktarla uyumsuz olduğu ve kömür ve kül oranı bilinmediğinden ÇED Raporunda yer alan yanma sonrası oluşacak kül miktarı da hatalı çıkacağı ifade edilmiştir.

DOSAB yönetimi tarafından kömürün kapalı alanda stoklanmasının teknik olarak mümkün olmadığı, kömür hava ile temas ettiğinde içten yanma olarak tabir edilen yanma şeklinin meydana geldiği ifade edilmiştir. Partikül boyutu azaltılmış kömürde bu durumun daha kolay ve daha hızlı gerçekleşeceği, içten yanma ile kapalı stok sahasında hem sıcaklık artışı hem de ortamda karbonmonoksit ve karbondioksit gibi gazların oranında artış olacağı belirtilmiştir. Bu sebeple oluşan bu gazların kapalı alandan tahliyesinin zaruri olduğu ve bu tahliye işlemi nedeniyle ortam tozunun da dışarı tahliye edileceği söylenmiştir.

11 - DOSAB Termik Santrali İklim Değişikliğini Artıracaktır.

İklim değişikliğine dair bilimsel gerçeklikler eksik hatalı ve taraflı verildiği, küresel ısınmaya etkilerinin gözden kaçırıldığı, kömürlü termik santrallerden hangi önlem alınırsa alınsın atmosfere sera gazı etkisi yapacak gaz salınımı olacağı, Co2 ve metan gibi gazların bir tabaka haline gelerek sera gazı etkisine neden olacağı ileri sürülmüştür.

12 -Asit Yağmurları Ve Hava Kirliliği Oluşacak

DOSAB Termik Santrali'nin her termik santral gibi asit yağmurlarına ve hava kirliliğine sebep olacağı, bunların denetimi yapılacak denilse de DOSAB'daki firmalar kükürt, azot, partikül madde ve karbonmonoksit açısından ülkemiz Hava Kirliliği Değerlendirme Yönetmeliği ve AB Direktifleri'nin üzerinde değerler ile çevremizi kirleteceği ifade edilmiştir. Hâlihazırdaki denetimsizliğin ve cezasızlığın bu santralin doğuracağı sonuçlara ilişkin tedirginliği de artırdığı belirtilmiştir.

13 - Emisyonların Azaltılması İçin Alınacak Önlemleri Yok Saymak Küçük Tutmak İçin Doğru Değerler Verilmemiştir

14 - Ağır Metal Kirliliği Yaşanacaktır

Ağır metal kirliliğinin ise halk sağlığını, toprağı ve tarımı etkileyeceği belirtilmiştir.

15 - DOSAB Termik Santrali Su Kullanımını Artıracak Ve Tüm Canlılara Ait 3.65 Milyon M3 Suyu Yok Edecektir

ÇED Raporu'na göre DOSAB Termik Santrali'nde arıtma suyundan geri kazanımla

üretilecek su kullanılacağı için böylesi bir geri kazanım, yeniden kullanma, yatırım ve işletme maliyetleri ile artılmış atık suların niteliği dikkate alındığında neredeyse gerçekleşmesinin olanaksız olduğu ifade edilmiştir. Arıtma suyunun kullanımının termik santral yapımını ve kabul edilebilirliğini kolaylaştırıcı bir unsur olduğu düşünülmekle birlikte günlük 10.000 m³ yer altı su kullanımını azaltmayacağı açık olduğu ileri sürülmüş ve DOSAB kullandığı milyonlarca metreküp suya ek olarak doğanın, tarımın ve tüm canlılara ait olan 3,65 milyon m³ suyu daha kullanarak yok edeceğinin öngörüldüğünün altı çizilmiştir.

16 - Halkın Katılım Toplantısı Yapılmamıştır

DOSAB Termik Santral Projesi için 03.10.2013 tarih ve 28784 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren ÇED Yönetmeliği'nin yürürlükte bulunduğu 04.06.2014 tarihinde ÇED Başvurusu yapılmış, aynı yönetmeliğin 24. Maddesi gereğince organize sanayi bölgesi sınırları içerisinde kurulması planlanan proje hakkındaki ÇED Süreci Yöntemi Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından belirlenmiştir. Bakanlığın ÇED Yönetmeliği'nin 24. Maddesi ile verilen takdir yetkisini ÇED sürecine ilişkin temel aşamaları işletmeyecek kadar geniş kullandığı, takdir yetkisinin denetlemeyi imkânsızlaştıracak bir şekilde sınırsızca kullanılmasının hukuka aykırı olduğu ve Bakanlığın ÇED yönetmeliği amacına aykırı hareket ettiği belirtilmiştir. Yurttaşların karar süreçlerine katılım hakkı ihlal edilmesinin hukuka aykırılığının altı çizilmiştir.

17-Proje Sahası İçerisindeki Atık Depolama Sitemi Ele Alınmamıştır. Proje Sahası Dışarındaki Atık Depolama Tesisinin Nasıl Olacağı Termik Santralden Kaynaklı Atıkların Yönetiminin Nasıl Olacağı Hususu Belirsizdir Raporda Bursa Çimento Fabrikası'na ve sözde kömürün temin edileceği maden sahasında tesis edilecek alana taşınma yöntemiyle atık sorununun çözüleceğine ilişkin algı oluşturulduğu; ancak atık sorununu çözmeye ilişkin sunulan protokoller de sözleşmenin taraflarını bağlayıcı nitelik taşımadığı ifade edilmiştir. Proje sahasında her gün atıklar taşınacak olsa bile ÇED Raporu'na göre günlük atık birikeceği, bu anlamıyla projeden atık çıkmayacağı anlamına gelmemekte olduğu, atıkların proje alanında birikmeyeceğinin de söylenmediğinin altı çizilmiş ve bu durumda hızlı tahliye yapılsa bile proje kapsamında ilgili termik santrallerin atıkları 1. Derece sanayi atığı olacağından yaşam alanlarına en az 1 km mesafede bulunması gerektiği belirtilmiştir.

18- Termik Santralin 500 M Yakınında Okul Bulunmakta Ve 1 Km Yakınına Da Sağlık Tesisi Yapılacaktır. Halk Sağlığına Etkileri Bilinen Termik Santrallerin Yurttaşların Bu Derece Yakınında Bulunması Risk Oluşturmaktadır.

DAVALI İDARENİN SAVUNMASININ ÖZETİ

1- Mevzuattaki Usul Ve Esaslara Uygun İşlem Tesis Edilmiştir

Bursa ili Osmangazi ilçesi, Demirtaş Organize Sanayi Bölgesi mevkiinde Demirtaş Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilmesi planlanan ‘DO-SAB Buhar ve Enerji Üretim Tesisi (374 MWt)’ projesinin; hizmetin gerekleri, kamu yararı ve bu arada çevrenin korunması prensipleri ile gerçekleştirilmesi planlanan proje arasında denge gözetilerek ve olması lazım gelen prosedür takip edilerek mevzuattaki usul ve esaslar çerçevesinde hukuka uygun olarak tesis edildiği ileri sürülmüştür.

2- İnceleme Değerlendirme Komisyonu’nda Yer Alan Kurumların Olumlu Görüşleri Alınmıştır

Projenin İnceleme Değerlendirme Komisyonu’nda yer alan Bursa Büyükşehir Belediyesi’nin ve Bursa Valiliği Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü’nün proje hakkında olumlu görüşleri olup bu görüşler ile birlikte diğer komisyon üyesi tüm kurum kuruluşlarının olumlu görüşleri dikkate alınarak ÇED Olumlu verildiği belirtilmiştir.

3- Entegre Projeler İçin Ayrı Ayrı ÇED Süreci İşletilebilir

ÇED Yönetmeliği mad.25’te; “Bu yönetmeliğe tabi birden fazla projeyi kapsayan entegre bir projenin planlanması halinde, Bakanlıkça entegre proje için tek bir ÇED Başvuru Dosyası/Proje Tanıtım Dosyası hazırlanması istenebilir.” hükmünün entegre projeler için ayrı ayrı ÇED süreci yapılamayacağı anlamına gelmeyeceği ve bu sebeple dava ileri sürülmüştür

4- Bölge Hava Kalitesinde İyileşme Olacaktır

DOSAB içerisindeki tesislerin buhar ihtiyacının bu tesis tarafından karşılanması durumunda SO₂ açısından bölge hava kalitesi önemli ölçüde iyileşme olacağı, DOSAB tesisinin tek başına çalışması durumunda mevcut tesislerin neden olduğu SO₂ kirletici düzeyinin %80 oranında azaltılacağı, bölge hava kalitesinde önemli ölçüde iyileşme olacağı tahmin edildiği ifade edilmiştir.

CO emisyonlarının tesis çevresinde ve yerleşim alanlarında önemli boyutlarda etki yaratmayacağı belirtilmiştir.

Tesisin inşası ve montajı süresinde söz konusu projenin insan ve çevre sağlığına olumsuz etki yapmaması için ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda gerekli tedbirlerin alınacağını altı çizilmiştir.

5-Proseste Kullanılacak Suyun Tamamı Atık Su Arıtma Tesisi Deşarj Sularının Geri Kazanımı İle Elde Edilecektir

Proseste kullanılacak suyun tamamı DOSAB Atık su Arıtma Tesisi deşarjına kurulacak olan su geri kazanım tesisi ile sağlanacak olup, proje kapsamında yeraltı sularının kullanımı ve Demirtaş Barajından su alınmasının kesinlikle söz konusu

olmadığı Türkiye’de ilk defa bir enerji santralının Proses suyunun tamamı atık su arıtma tesisi deşarj sularının geri kazanımının sağlanması yoluyla elde edileceği ifade edilmiştir.

Arıtma Tesisinin kapasitesinin DOSAB Buhar ve Enerji Üretimi Tesisinden kaynaklanacak atık sular için de yeterli olduğu Nihai ÇED Raporu’ndan anlaşılmakta olup dava dilekçesinde yer alan tesis atık suyunun çevre kirliliğine yol açacağı iddiasının da temelsiz olduğu belirtilmiştir.

6-Proje ile ilgili olarak Bakanlıkça yapılan işlemlerin, Çevre Kanunu’na, bu Kanun’a istinaden yürürlüğe konulan başta ÇED Yönetmeliği olmak üzere bütün yönetmeliklere ve çevre hukuku ilkelerine tamamen riayet edilmek suretiyle tesis edildiği ifade edilerek, mevcut çevre özelliklerine ilişkin literatür çalışmaları proje alanında ve yakın çevresinde araştırma ve ölçümler yapılmış ve etkiler incelenmiş değerlendirildiği ve bu nedenlerle de davanın mesnetsiz ve haksız olduğunun altı çizilmiştir.

MÜDAHİL ŞİRKETİN SAVUNMASININ ÖZETİ

1-DOSAB Buhar ve Enerji Üretim Tesisi Yeni Bir Proje Olmayıp Bir Rehabilitasyon Projesidir

DOSAB Buhar ve Enerji Üretim Tesisiyle 103 baca tek bacaya düşeceğinden mevcut duruma göre Çevresel Etkiler bakımından kümülatif etkiden söz edilemeyeceği, DOSAB Buhar ve Enerji Üretim Tesisi yeni bir proje olmayıp bir rehabilitasyon projesi olduğu belirtilmiştir.

2 -Toprak Koruma Kurulu Kararına ve Toprak Koruma Kanunu’na Aykırılık Söz Konusu Değildir

DOSAB içerisinde kalan ve enerji üretimi yapılmayacak tarım alanının teknik alt-yapı alanı olarak belirlenmesinde, Toprak Koruma Kanunu ve Toprak Koruma Kurulu’nun 70 No’lu kararına aykırılığın söz konusu olmadığı, DOSAB Buhar ve Enerji Üretim Tesisi proje alanının tamamının Sanayi Bakanlığı’na yer seçimi yapılmış Demirtaş Organize Sanayi Bölgesi sınırları içerisinde yer almakta olup 1/100000 ve 1/25000 ölçekli Çevre Düzeni Planlarında OSB alanı olarak işaretlendiği, davacı iddialarının aksine DOSAB Buhar ve Enerji Üretim Tesisi proje alanının etrafında 3 km’lik çember içerisinde en üst ölçekli plan olan Ek-1’de verilen 1/100000 ölçekli Çevre Düzeni Planında “Tarım Arazisi” niteliğinde alan bulunmadığı, davacı tarafın iddia ettiği alanların tamamının “Kentsel Gelişim Alanı” olarak görüldüğü belirtilmiştir.

3 -Yenilenebilir Enerji Kaynakları İle Sürekli Ve Kesintisiz Üretim İmkânı Olmadığı İçin Alternatif Enerji Kaynaklarının Değerlendirilmediğine İlişkin İddia Yersizdir

DOSAB Buhar ve Enerji Üretim Tesisinin, yıl içinde 8200 saat sürekli ve kesintisiz çalışarak bölge içindeki katılımcıların öncelikle buhar ihtiyacının tamamını sonradan elektrik ihtiyacının 1/3'ünü karşılamak amacıyla faaliyetini sürdüreceği ve buharın üretildiği yerde kullanılmasının zorunluluğu ve yenilenebilir enerji kaynakları ile yıl içinde 8200 saat KESİNTİSİZ VE SÜREKLİ üretim yapma imkânının olmaması nedenleriyle yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılmasının mümkün olmadığı görüldüğü ifade edilmiştir.

4 - Kapalı Alanda Kömürün Stoklanması ve Tehlikelerine İlişkin İddialar Yersizdir

Kömürün kapalı alanda stoklanamayacağı kömürün bu alanlarda içten yanma sonucu risk yarattığı iddiasıyla ilgili olarak, tozumanın tamamen önüne geçilmesi için kapalı stok sahası daha maliyetli olmasına karşın DOSAB tarafından tercih edildiği, ülkemizde yapılan en büyük yanlışlığın hava ve çevre kirliliğinin tek nedeni olarak kalitesiz kömürlerin gösterilmiş olduğu iddia edilmiştir. Dünya üzerinde kötü ya da kalitesiz kömür olmadığı, sorunun doğru yakma ve baca gazı arıtma tekniklerinin uygulanıp uygulanmadığından doğru ortaya çıktığı belirtilmiştir.

5 - Sera Gazı Emisyonları İzlenecek ve Raporlanacaktır

Resmi Gazete'nin 22.07.2014 tarih ve 29068 sayısında yayımlanarak yürürlüğe giren Sera Gazı Emisyonlarının İzlenmesi ve Raporlanması Hakkında Tebliğ kapsamında DOSAB Buhar ve Enerji Üretimi Tesisi işletmeye geçtikten sonra davacının da dilekçesinde bahsettiği üzere sera gazı emisyonları izleneceği ve raporlanacağı ifade edilmiştir. İleriki yıllarda da uluslararası yükümlülükler ve mevzuat yükümlülükleri yerine getirileceği ileri sürülmüştür.

6 - ÇED Raporu'nda Tamamen Bilimsel Yönteme Dayanan Basit Dört İşlem İle Dava Dilekçesindeki İddiaların Tersine Ağır Metal Emisyonlarının Bir Kirliliğe Sebep Olacağı Kanıtlanmıştır.

7 - Proje Sahasında Sadece Silolarda Geçici Depolama Yapılacaktır

Davacı kül atıklarının depolanmaya gönderilmeden önce nasıl yönetileceğinin açıklanmadığı iddiasına karşın, DOSAB Buhar ve Enerji Üretim Tesisi projesinde proje sahasında sadece silolarda geçici depolama yapılacağı ve burada düzenli depolama alanı bulunmayacağına altı çizilmiştir.

8 - Proje Kapsamında Oluşacak Küllerin 1. Sınıf Sanayi Atığı Olduğu İddiası Yersizdir

Dava dilekçesinde DOSAB Buhar ve Enerji Üretim Tesisi projesi kapsamında oluşacak küllerin 1. Sınıf sanayi atığı olduğu iddiasına karşın, söz konusu analiz raporuna göre oluşacak küller sulu eluat testleri yapıldıktan sonra gerekli şartları sağladığı halde 2. Sınıf düzenli depolama tesisinde depolanarak bertaraf edilebileceği ifade edilmiştir.

9-Anılan Nedenlerle, Hukuki Dayanaktan Yoksun Olarak Açılan Davanın Usul Yönünden, Bu Talebimizin Kabul Edilmemesi Halinde Esastan Reddi Gerekir

MÜDAHİL ÇINAR MÜHENDİSLİK A.Ş NİN SAVUNMASININ ÖZETİ

Mevzuata uygun ve çevresel etkiler açısından çevreye olumlu katkılar sağlayacak DOSAB ÇED Olumlu Raporu'nun iptali talepli davanın reddine karar verilmesi talep edilmiştir.

ARA KARARLAR

19.10.2015 tarihinde Bursa 2. İdare Mahkemesi tarafından DOSAB Termik Santrali hakkında mahallinde **keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılıncaya kadar yürütmenin durdurulmasına** karar verilmiştir.

BİLİRKİŞİ RAPORU ÖZETİ

1-Dava dilekçesinde, Teknik Altyapı Alanı'na Ayrılan Parsel İçin “Enerji Üretimi Yapılamaz” Plan Notu Eklenmiş Olması Ve 1/25000 Ölçekli Plan Değişikliğinde Enerji Üretimi Yapılamaz notları bulunduğu için söz konusu alanda Enerji Ve Buhar Üretim tesisinin ayrılmaz ve onsuz olmayan parçası durumundaki, Kömür Depolama, Kıрма Ve Karışım Hazırlama Tesislerinin yapılabilmesi için Toprak Koruma Kurulu'nun 70 No'lu Kararı Uyarınca Toprak Koruma Kurulu'ndan tekrar izin alınmasının zorunluluk olduğu iddiasına ilişkin; kömür depolama, kırma ve karışım hazırlama tesislerinin enerji üretim tesisinin bir parçası olmakla birlikte burada kömürün yakılarak enerji üretimi yapılan tesis yer almayacağı için Enerji üretimi yapılamaz plan notuna aykırı bir uygulamanın olmayacağı görüşündedir; ancak OSB planlarında sağlık koruma bandının OSB arazisi içinde belirlenmesi gerekli olmasına karşı sözü edilen 1/5000 ve 1/1000 ölçekli planlarda Teknik Altyapı Alanı olarak belirlenen mutlak tarım toprağı niteliğindeki parsel için, üç yanı da aynı nitelikte tarım toprağı olduğundan böyle bir koruma bandı ve yapı çekme mesafesi belirlenmemiş olmasının mevzuata uygun olmadığı ifade edilmiştir. Organize Sanayi Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği'nin İmar Planı Yapımı başlıklı 70. Maddesi'nde denilmesine karşın 1/5000 ve 1/1000 ölçekli planların sağlık koruma bandı belirlenmeden onaylanmasının mümkün olmadığı ve bu yönetmelik hükmüne göre sağlık koruma bandı OSB İmar Planlarında yer alması gereken bir karar olduğu belirtilmiştir.

Teknik Altyapı Alanı olarak belirlenen mutlak tarım toprağı niteliğindeki parselin üç tarafının tarım topraklarıyla çevrili olması ve bu alanda konumlanması öngörülen kömür depolama, kırma ve karışım hazırlama işlevlerinin kapalı mekânda

gerçekleştirilmesine ilişkin olarak kapalı kamyonlarla getirilecek kömürün boşaltılması açık mekânda gerçekleştirildiği takdirde tozuma olması ve bunun çevredeki tarım alanlarına zarar vermesi kaçınılmaz olacağı için, kömürün boşaltılması sırasında tozumayı önlemek için su kullanılması uygun olmayacaktır; zira kömürün sulanmasının içten yanmasını hızlandıracağına bilindiği ifade edilmiştir. Kömür depolama, kırma ve karışım hazırlama tesisinin yer alacağı bu alanda çevresindeki tarım alanlarını olumsuz etkileyecek tozumayı önlemeye yönelik bir koşulun konulmamış olmasının bir eksiklik olduğunun altı çizilmiştir.

Santralin yapılacağı parsel 700 metreden başlayan uzaklıklarda, ruhsatsız yapılaşmış da olsa, konut alanlarının varlığı bu tesisin yapılmasının önünde engel oluşturmayacağı, burada tehlikeli atık depolanmayacağı için ilgili Yönetmelik'te tanımlanan yerleşmelere asgari uzaklıkların tanımlanması gerekli olmadığı; ancak yılda 500 bin ton kömürün yakılacağı böyle bir tesisle ilgili sağlık koruma bandının da belirlenmesinin gerekli olduğu belirtilmiştir.

Bilirkişi Kurulu hem kömürün depolanacağı Teknik Altyapı Alanı hem de enerji santralinin kurulması öngörülen parsel için sağlık koruma bandının imar planlarına işlenmemiş olmasının Sanayi Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği'nin İmar Planı Yapımı başlıklı 70. Maddesine uygun olmadığı görüşündedir.

2- Bilirkişi Kurulu, böyle bir enerji tesisinin bir sanayi yapısı olmasından ötürü, ÇED Raporu'nda yapılması öngörülen bina inşaat alanı, TAKS ve Emsal hakkında bilgilerin yer alması şehircilik ilkelerine en uygun işlem olacağını ve Raporda yer almadığı için bunun bir eksiklik olduğunun altını çizmiştir.

3- Bilirkişi Kurulu, ÇED Raporu ve ekleri kapsamında yapılan değerlendirme sonucunda bölgenin jeolojik-tektonik ve zemin özellikleri ile depremsellik boyutları konusunda verilen bilgilerinin ulusal ve uluslararası standartlara kısmen uygun olduğunun anlaşıldığını ve bu bilgilerin ve bulguların davaya konu ÇED Raporu'nda kısmen değerlendirildiğinin; ancak alınması gereken önlemlerin yeterince irdelenmediği düşünüldüğünü ifade etmiştir.

4- Mevzuatta öngörülen sınırlar içinde kalan emisyonların çevredeki tarım alanları üzerinde olumsuz etkilerin olmayacağına kabul edildiği ifade edilmiştir.

5- Bilirkişi Kurulu, ÇED Raporu'nda ağır metal kirliliğinin olmayacağı önyargısının hâkim olduğu anlaşıldığını, TÜBİTAK MAM araştırma merkezi analizi için gönderilen 'Yatak Kül' örneğinin hangi kömür örneğinden ve ne şekilde alındığı ve kömürün ne şekilde yakıldığı konusunda belirsizlik bulunduğunu ifade etmiş ve **dolayısıyla kurulacak olan tesiste kullanılacak kömür yatağının kesin olarak belirlenmesi ve bu yataktan alınan örneğin analiz edilerek yukarıda bahsedilen türden sonuçlara ulaşılmasının daha gerçekçi olacağını**

belirtmiştir.

6-Dava dilekçesinde bahsi geçen bu konu ile ilişkili olarak ifade edilen 'yeraltı sularının yüzeyden kirlenme' riskinin ÇED Raporu'nda yeterince değerlendirilmediğinin anlaşıldığının yeraltı suyu akiferlerinin yüzeyden beslenme olasılığının bulunduğu ve **dolayısıyla yüzeyden yağmur sularının süzülmesi ile olası bir kirleticinin akifere ulaşabileceği riskini taşıdığıının anlaşıldığı ifade edilmiştir. Santral alanı ve depolama alanı içinde yeraltı suyu kaynaklarının üstünü örten alüvyon malzemesinin geçirimli olup olmadığının belirlenmesi gerekliliğinin altı çizilmiştir.**

7-DOSAB'ta inşa edilmesi öngörülen enerji üretim tesisi burada faaliyet gösteren fabrikaların tüm buhar enerjisi gereksinimini ve bugün ki kullanımına göre elektrik enerji gereksinimlerinin yaklaşık üçte birini karşılayacak düzeyde elektrik enerjisi üretmeyi amaçladığı için böyle bir tesisin üretimde sürekliliği olmayan rüzgar, güneş veya hidroelektrik enerjisine dayalı olarak inşa edilmesinin uygun olmadığı belirtilmiştir.

8-Polat Madencilik Kömür Analiz Laboratuvarlarından alınan kömür analiz değerlerinin bulunduğu (bu formda numunenin alındığı yer, numunenin temsil ettiği miktar, müşteri adı, adresi belirtilmediği), raporda bulunan değerlerde kömürün fiziksel ve kalori değerleri hakkında bilgi verildiği, kömürün yanması sırasında açığa çıkacak gazlar konusunda bilgi bulunmadığı ifade edilmiştir. **Ancak numunenin nereden alındığı, numunenin temsil ettiği miktar belli olmadan kullanılacak kömürün yandıktan sonra oluşacak külünün özelliklerini yorumlamanın da yanlış olacağı ve kömürün ısı değeri ve kül oranı belli olmadığı için hesaplanan yıllık kömür kullanım miktarının, ÇED Raporu'nda yer alan yanma sonrası oluşacak kül miktarının da hatalı çıkacağı ifade edilmiştir.** Güney Marmara'daki kömür havzalarında DOSAB Buhar ve Enerji Üretim Tesisinde kullanılacak olan ve buna göre kazan dizaynı ve teknik hesapların yapıldığı ısı değeri 3000 kcal/kg olan işletilebilir durumda ve uygun rezerve sahip linyit sahasının resmi evraklarla belgelenmesi gerektiği, Kömürün alınacağı ocağın yeri tam olarak belli olduktan sonra kömür ve külün özelliklerinin yeniden tespit edilmesi ve taşımacılık ile ilgili hesapların revize edilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

9-Analiz raporunda kül için Hg içeriğini tam olarak yansıtamaz ve bacadan çıkacak gazın Hg içeriği hakkında bilgi veremeyeceği için bu durumda ÇED Raporu'nda ağır metal emisyonu ve kontrolüne ilişkin yapılan değerlendirmelerin yeterli olmadığı kanaatine varılmıştır.

10-AFERMOD çalışmalarında mevcut 103 tesisin muhtemel emisyonlarını EPA emisyon faktörleri bazında belirlerken tesis bacalarında mevcut emisyon

kontrolünün yapıp yapılmadığının dikkate alınıp alınmadığının belli olmadığı eğer tesis etki alanı kümülatif etki çalışması hesaplarında kullanılan emisyon faktörleri tesis bacalarında uygulanmakta olan mevcut emisyon kontrolü dikkate alınmadan yapıldıysa bunun bir eksiklik olduğu ifade edilmiştir.

Tüm bu bilgi ve belgeler ışığında ÇED Raporu'nda belirtilen, DOSAB Santrali kurulup, mevcut tesis kazanlarının kapatıldığı durumda 'hava kalitesinde önemli ölçüde (%80'lere varan) iyileşme olacağı söylemi birliktirli kurulumuzca gerçekçi bulunmadığının altı çizilmiştir.

11- Modelleme çalışmasında DOSAB'da yer alan diğer tesislerin üretim proseslerinden kaynaklı hava emisyonlarının model hesaplamalarına dâhil edilmediği için bu durumun DOSAB Santrali emisyonlarının tesis etki alanındaki diğer tesis emisyonları ile kümülatif değerlendirmesinin yapılmamış olduğunu gösterdiği belirtilmiştir. ÇED Raporu'nda tesis etki alanı içerisindeki tüm tesislerin kümülatif emisyon değerlendirmesinin tam ve doğru bir şekilde yapıldığını söylemenin mümkün olmadığını altı çizilmiştir.

12- Küllerin anılan yöntemlerle bertaraf edilmediği ya da beklenmeyen bir atık içeriğinin söz konusu olduğu durumda, santral sahasında ve teknik altyapı alanında kül depolayacak yer de bulunmadığından ne yapılacağı konusunda bir B planı verilmediği, ÇED Raporu'nda hava emisyon kriterlerinin sağlanamadığı durumda Santral işletmesinin durdurulması şeklinde bir önleminin söz konusu olup olmayacağı, böyle bir durumda santrali durdurmak mı gerekip gerekmediğinin belirsiz olduğu ifade edilmiştir. Böyle bir durum için ÇED Raporu'nda B planı belirtilmemiş olması bir eksiklik olarak değerlendirilmiştir.

13- Tesiste kullanılacak soğutma suyunun miktarı, kaynağı, kullanım sonucunda ne şekilde ve nereye bertaraf edileceği hususlarında ÇED Raporu'nda ne gibi belirlemeler olduğu, bu belirleme, öngörü ve olası zararlara ilişkin önlemlerin yeterli, gerçekçi standartlara uygun ve uygulanabilir olup olmadığına ilişkin inceleme neticesinde ÇED Raporu'nun bu hususta yeterli olduğu görülmüştür.

14- Öngörülen arıtma yöntemlerinin uygun olduğu; ancak bu arıtma tesislerine ilişkin detay bilgi ve DOSAB AAT'ye deşarj kriterlerinin sağlanmaması durumunda alınacak önlemler hakkında bilgi verilmediği belirtilmiştir.

15- Atık ısı ve CO₂ açısından civarda yer alan diğer santrallerin kümülatif etkisi öngörülmüş ve değerlendirilmiş; ancak tesis etki alanı içerisinde bulunan diğer sanayi tesislerinin katkıları da göz önüne alınarak yapılan kümülatif etki değerlendirmesinde kullanılan teknik verilerin (emisyon faktörlerinin emisyon kontrolü yapıldığı veya yapılmadığı durumlar için alınıp alınmadığı belli değildir.) net olmadığı görülmüş ve bunun sonucu olarak, kümülatif SO₂, NO_x, HC ve metaller açısından gerçekçi olmaya sonuçların rapor edildiği kanaatine varılmıştır.

Bilirkişi kurulu ÇED Raporu eksik hususlar barındırdığı için bu eksiklerin giderilmesi gerektiğine karar vermiştir.

YÜRÜTMENİN DURDURULMASI HAKKINDA KARAR

11.03.2016 tarihinde bilirkişi raporu sonrası dosyaya ibraz edilen bilgi ve belgelerin ÇED Raporu'nda tespit edilen eksiklikleri bertaraf eder niteliğinin bulunmadığı gerekçesiyle yürütmenin durdurulmasına karar verilmiştir.

Ayrıca bilirkişi heyetine halk sağlığı uzmanı ve iklim bilimi uzmanı bulunmaması sebebiyle itiraz edilmiş olup bilirkişi raporuna da halk sağlığı, iklim değişikliği, tarımsal etkiler hususunda detaylı inceleme barındırmaması sebebiyle itiraz edilmiştir. Yürütmenin durdurulmasına ilişkin bu kararda;

‘İş bu davanın konusunu, “DOSAB Buhar ve Enerji Üretim Tesisi (374 Mwt)” projesi ile ilgili olarak hazırlanan ÇED Raporu hakkında ÇED Yönetmeliğinin 14. maddesi uyarınca Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından verilen 23.07.2015 tarih ve E.11957 sayılı “Çevresel Etki Değerlendirme Olumlu” kararının oluşturduğu dikkate alındığında, kömürle çalışan termik santrallerin iklim değişikliği ve ekolojik açıdan ne anlama geldiğinin ve mevzuatla yasaklanmamış bir enerji üretim yönteminin, belirlenen kirlilik kriterleri sağlandığı takdirde dahi toplum sağlığına olası olumsuz etkilerinin bu davada tartışma konusu edilemeyeceği açık olduğundan, yerinde bulunmamış, “DOSAB Buhar ve Enerji Üretim Tesisi (374 Mwt)” projesinin ve buna ilişkin ÇED Raporunun doğru ve olumlu yanları ile Rapora ilişkin eksikliklerin tarafsız bir biçimde değerlendirildiği görülen ve konusunda uzman heyetçe hazırlanan bilirkişi raporu, bilimsel ve teknik açıdan Mahkememizce yeterli görülmüştür.’

İfadelerine yer verilerek itirazların reddine ilişkin gerekçeli açıklama yapılmıştır.

YEREL MAHKEME KARARI

05.05.2016 T. 2015/962 E, 2016/445 K

Mahkeme kararında;

*‘Enerji üretim santralleri gibi çok büyük yatırım maliyeti gerektiren tesislerin aynı zamanda bir kentin silüetini, yaşam biçimini, kentin gelişim seyriyi ilerideki yatırım olanaklarını olumlu ve olumsuz olmak üzere birçok açıdan etkileyeceği ve değiştireceği açık olup, bu tür yatırımların çevreye, doğal yaşama, insan sağlığına ve doğru planlanmadığı takdirde sanayi sektörüne dahi zarar verecek etkilerinin olduğu muhakkaktır. **Sağlanacak fayda ile oluşacak zararlar arasında bir denge kurulması, zararların ortadan kaldırılması ya da ulusal ve uluslararası mevzuatla belirlenen kabul edilebilir seviyelere çekilmesi ve bu şekilde kamu yararının en etkin biçimde hayata geçirilmesi devletin temel amaç ve görevleri arasında bulunmaktadır.***

ÇED Raporlarının bir öngörü ve taahhütler metni olarak, olası her türlü durumu yansıtan, bütün önlemleri içeren, bilimsel ölçülebilir teyit edilebilir gerçekçi ve uygulanabilir nitelikte hazırlanması gerekmektedir. ***Bu bağlamda bilirkişi raporu sonrası dosyaya ibraz edilen bilgi ve belgelerin ÇED Raporu'nda tespit edilen eksiklikleri bertaraf eder niteliğinin bulunmadığı anılan hususları ÇED Raporu'nda yer alması ve açıklanması gerektiği tartışmalıdır.***

denilmiştir.

Ayrıca DOSAB Buhar ve Enerji Üretim Tesisi (374 Mwt)" projesine ilişkin;

1- ÇED Raporunun, öncelikle dayanak analizlerde kullanılan kömür numunesinin nereden alındığı, numune miktarı ile nasıl yakıldığı hususlarının Raporda belirtilmemesi nedeniyle analiz sonuçlarının gerçekçi olup olmadığının denetlenmediği,

2- Hangi kömürden alındığı belli olmayan yatak külü numunesinden yapılan analizlerin, ağır metaller hususunda gerçeği yansıtmama olasılığının bulunduğu,

3- DOSAB içerisindeki diğer tesislerin, Bakanlık tarafından yapılan emisyon denetimlerinin dikkate alınıp alınmadığı belli olmadığından, davaya konu tesisin iddia edildiği gibi kirliliği %80 oranında azaltacağı öngörüsünün gerçekçi olmayabileceği, tesis etki alanı içinde bulunan diğer sanayi tesislerinin katkıları da göz önüne alınarak yapılan kümülatif etki değerlendirmesinde kullanılan teknik verilerin (emisyon faktörlerinin kontrol yapıldığı veya yapılmadığı durumlar için alınıp alınmadığı belli olmadığından) net olmadığı, bunun sonucunda da gerçekçi olmayan sonuçların rapor edildiği,

4- Santral alanında bulunan alüvyon yapının geçirimsizliği hususu değerlendirilmediğinden ve santral alanı ile teknik altyapı alanının yeraltı su seviyesi farkı Raporda açıklanmadığından, yeraltı sularına etki analizlerinin hata içerebileceği, hidrolik iletkenler açısından Raporda bilgi eksikliği bulunduğu, bölgenin jeolojik, tektonik ve zemin özellikleri ile depremsellik boyutları konusunda ÇED Raporunda verilen bilgilerin ulusal ve uluslararası standartların tümünü karşılamadığı,

5- Kömürün kamyonlardan boşaltılması işleminin kapalı alanda yapılmayıp yapılmayacağı hususunda Raporda net bilgi olmadığından, açık alanda yapılması halinde çıkacak toz emisyonlarının tarım alanlarına vereceği zararın kestirilemediği, kül depolaması sırasında beklenmeyen durumlara ilişkin B planının öngörülmediği, soğutma suyu blöf ve drenajlarının miktar ve içeriğine ilişkin ayrı bir değerlendirmenin Raporda yer almadığı, atık suların deşarj kriterlerinin sağlanamaması durumunda alınacak önlemler hakkında Raporda bilgi bulunmadığı şeklinde eksiklikler içerdiği

6-Ayrıca her ne kadar dava konusu edilmemiş ve daha önce kesinleşmiş ise de davaya konu santralin bulunduğu alana ilişkin imar planlarında, Organize Sanayi Bölgeleri Uygulama Yönetmeliğinin “imar planı yapımı” başlıklı 70.maddesine aykırı olarak sağlık koruma bandının yer almaması durumunun, bu çapta bir enerji üretim tesisinin planlanması aşaması için geri dönüşsüz sonuçlar doğuracağı, yine anılan Yönetmelik maddesinde, yapılaşma koşulları için getirilen sınırlamalara bağlı kalınacağı düşünülse dahi davaya konu santralin TAKS ve emsal değerlerine ÇED Raporunda yer verilmemesinin şehircilik ilkelerine aykırı olduğu anlaşıldığı ifade edilerek söz konusu ÇED Raporu hakkında alınan 23.07.2015 tarih ve E.11957 sayılı “Çevresel Etki Değerlendirme Olumlu” kararında hukuka uyarlık bulunmadığı sonucuna oy birliği ile varılmıştır.

Yerel Mahkeme Kararında azlık oyu ile sunulan görüşte;

“Termik santrallerin bir kentin silüetini, yaşam biçimini, kentin gelişim seyirini, ilerideki yatırım olanaklarını olumlu ve olumsuz olmak üzere birçok açıdan etkileyeceği ve değiştireceği açık olup, bu tür yatırımların çevreye, doğal yaşama, insan sağlığına zarar verecek etkilerinin olduğu muhakkaktır. Bu nedenlerle, temel insan hakları, Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde belirtilen ilke, esas ve kriterlerin, ulusal mevzuatımızda yer alan düzenlemelerin her adımında göz önünde bulundurulması zorunluluğu bulunmaktadır.

Olayda; enerji ihtiyacını karşılamak için uygun yerlerde termik santraller kurulabileceği gayet tabii olarak mümkün olmakla birlikte, öncelikle üç milyon kişiden fazla nüfusu olan ve sürekli göç alan Bursa ilinin merkezinde yer alacak olan ve anılan büyüklükteki termik santralin kurulmasının, deprem riski dâhil bütün riskler dikkate alındığında, Bursa ilinde yaşayan veya ileride yaşayacak olan insanların sağlığına olumsuz etkilerinin olmayacağı kapsamlı, nitelikli ve bilimsel çalışmalarla kesin olarak ortaya konulmasının en temel hak olan yaşam hakkı açısından zaruret taşıdığından, bu yönde kesin ve net tespitler bulunmadığından Bursa İl merkezinde yapılması düşünülen Termik santralle ilgili olarak ÇED sürecinin başlatılmasının mümkün olamayacağı görüşüyle, dava konusu işlemin bu gerekçenin de eklenmek suretiyle iptali gerektiği düşünülmektedir.’

ifadelerine yer verilmiş ve davanın reddi gerekçesine eklenmesi talep edilmiştir. Ancak davanın reddine ilişkin gerekçe de bu görüş yer almasa da azlık oyu görüşü olarak kararda bulunması önemlidir.¹

¹ Yerel mahkeme kararı henüz davalı ve davacılar tarafından temyiz edilmemiştir. O sebeple temyiz sürecine dair bir değerlendirme bu karar özetimizde yer almamaktadır.

DEĞERLENDİRME

DOSAB Buhar ve Enerji Üretim Tesisi(374 Mwt) Projesi ÇED Olumlu Kararının İptaline ilişkin olarak Bursa 2. İdare Mahkemesi'nde yürütülen hukuki sürecin, ÇED Olumlu Kararı'nın iptali ile sonuçlanması çevre ve insan sağlığı açısından çok önemli bir yer tutmaktadır.

Bursa'da yaşayan yurttaşlar, ekoloji örgütleri, odalar ve diğer meslek örgütleri tarafından açılan bu davanın bu kadar geniş bir kitle tarafından açılmasının ve takip edilmesinin davanın seyrinde önemli bir faktör olduğunu en baştan belirtmek gerek.

Yerel mahkeme sürecini inceleyecek olursak; Türkiye'de termik santral sayısı hızla artarken dava konusu proje hakkında bilirkişi raporu beklenmeden yürütmenin durdurulması kararı verilmesi ile yürütmenin durdurulmasına ilişkin karar verilmeyen birçok projede yaşanan tahribatın aynısının yaşanması önlenmiştir.

Bilirkişi heyetinde halk sağlığı uzmanının ve iklim bilimi uzmanının bulunmaması ve raporun bu hususlarda detaylı içeriğe sahip olmaması her ne kadar büyük bir eksiklik olsa da Bilirkişi Raporu'nun ÇED Raporu'nda verilen beyanların doğruluğunu tartışması, eksik bilgiler ve analizleri değerlendirmesi ÇED Raporu'nda emisyon ölçümleri, hava modellemesi vardır ibaresinden öteye geçmesi ÇED Olumlu Kararları İptali Davalarında bilirkişiliğe ilişkin emsal niteliğindedir. Bilirkişi raporlarında çoğu kez ÇED Raporu'nda mevzuat gereğince olması gereken bilgi ve belgelerin varlığını kontrol eden bir vasıfla hareket edilmesine rağmen bu davaya konu bilirkişi raporunun var olan bilgi ve belgelerin doğruluğunu ve mevzuata uygunluğunu, yeterliliğini tartışması olması gerekeni bizlere göstermiştir. Ayrıca bu bilirkişi raporu yanlış verilere dayanan ÇED Raporu hakkında ÇED Olumlu Kararı veren Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın suç işlediğini göstermektedir.

Yerel mahkeme kararında; **“Sağlanacak fayda ile oluşacak zararlar arasında bir denge kurulması, zararların ortadan kaldırılması ya da ulusal ve uluslararası mevzuatla belirlenen kabul edilebilir seviyelere çekilmesi ve bu şekilde kamu yararının en etkin biçimde hayata geçirilmesi devletin temel amaç ve görevleri arasında bulunmaktadır”** ifadelerine yer verilmiştir. Bu ifadelerden enerji yatırımlarının kamu yararını gözettiğine ilişkin ön kabulden vazgeçilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Bir projenin yatırım niteliği taşıması ya da ihtiyacı karşılıyor olması bu projenin kamu yararı niteliği taşıdığı anlamına gelmediğini bu karar bu ifadeleriyle çok açıkça açıklamaktadır. Oluşacak zararlar ve bu zararları ortadan kaldırırken oluşacak maliyet ve ortadan kaldırılmayan zararlar sağlanacak yararlar ile karşılaştırıldığında oluşan dengesizlik bu projenin kamu yararı niteliği taşımadığını göstermektedir.

“ÇED Raporlarının bir öngörü ve taahhütler metni olarak, olası her türlü

durumu yansıtan, bütün önlemleri içeren, bilimsel ölçülebilir teyit edilebilir gerçekçi ve uygulanabilir nitelikte hazırlanması gerekmektedir.” ifadeleri ile ÇED Raporu’nun bir bilimsel rapor olmanın dışında önleyici niteliğinin de altı çizilmiştir.

Ayrıca karar gerekçesinde yer alması da azlık oyu olarak belirtilen “Termik santrallerin bir **kentin silüetini, yaşam biçimini, kentin gelişim seyrini, ilerideki yatırım olanaklarını olumlu ve olumsuz olmak üzere birçok açıdan etkileyeceği ve değiştireceği açık olup, bu tür yatırımların çevreye, doğal yaşama, insan sağlığına zarar verecek etkilerinin olduğu muhakkaktır.** Bu nedenlerle, temel insan hakları, Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde belirtilen ilke, esas ve kriterlerin, ulusal mevzuatımızda yer alan düzenlemelerin her adımda göz önünde bulundurulması zorunluluğu bulunmaktadır.” İfadeleri termik santralin olumsuz etkilerinin varlığını ön kabul olarak kabul etmektedir. Bu durumda ise her termik santral dava sürecinde yürütmenin durdurulması için gerekli telafisi imkânsız zararların doğacağına ilişkin verinin varlığı söz konusudur. Ayrıca bu etkilerin varlığını tekrar eden bu görüşte uluslararası kriterlere, ilke ve esaslara uygun olarak mevzuat düzenlemesine gidilmesi zorunluluğunun altı çizilmiştir. Bu işe aslında artan iklim değişikliği konusunda devletlerin sorumluluğunu yerine getirip bu konuda düzenleme yapması gerektiğini Türkiye’ye bir kez daha hatırlatmaktadır.

Azlık oyunda “**Bursa ilinde yaşayan veya ileride yaşayacak olan insanların sağlığına olumsuz etkilerinin olmayacağı kapsamlı, nitelikli ve bilimsel çalışmalarla kesin olarak ortaya konulmasının en temel hak olan yaşam hakkı açısından zaruret taşıdığından, bu yönde kesin ve net tespitler bulunmadığından Bursa İl merkezinde yapılması düşünülen Termik santralle ilgili olarak ÇED sürecinin başlatılmasının mümkün olamayacağı görüşü”** yer bulmuştur. Bu görüş ise Bursa il merkezinde yapılacak bir termik santralin yer seçimi yanlışlığına değinmektedir ve esaslı bir eksiklikler. Tüm projeyi etkileyecek niteliktedir.

Mahkeme süreci ve kararına baktığımızda eksiklikler barındırorsa da birçok ÇED Olumlu Kararı İptali davasına emsal oluşturabilecek nitelikte ifadeler ve raporlar yer aldığını belirtmek gerekir. Çevre hakkını, sağlık hakkını, özel yaşamın gizliliğini ve yaşam hakkını koruyan bu karar çevre hakkı ve çevre davaları bakımında önemli ve değerlidir.

Ekoloji
Kolektifi

İnkılap Sokak 26\4 Kızılay Ankara ☎ +90 (312) 425 7764 ✉ iletisim@ekolojikolektifi.org
🌐 ekolojikolektifi.org 🐦 @ekolojikolektif 📘 ekoloji.kolektifi